

APEN EN BEREN IN DE VLIETZONE PAG 20

GEMEENTELIJKE GRONDEXPLOITATIE BRON VAN ZORG

MAART 2020

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN liwwadders

VLIEGBASIS LEEUWARDEN: NIET DE JUISTE VERGUNNINGEN, WEL UITBREIDEN – PvdA STELT KAMERVVRAGEN

Anna Smits

HORECA KIEST TE
GEMAKKELIJK VOOR
WINSTMARGE PAG 3

Tjalling Rollema

BIZAR STROOMPRO-
BLEEM OP DE HEMRIK
PAG 7

André Keikes

DE LAATSTE DAK-
HARKJES HOUDEN
DAPPER VOL PAG 12

Douwe en Fokke de Vries

SE PROBERE JE SOFEUL
MOGELIJK OP KOSTEN
TE JAGEN PAG 15

Joke Land

IK TREK HET KLEED
OMHOOG
PAG 17

VAN WIE IS LEEUWARDEN? WIE ZIJN DE GROOTSTE HUISBAZEN?

Lunato

KERMIS

NAAST CAMBUUR

VOOR HET EERST IN DE GESCHIEDENIS NIET OP HET CAMBUURPLEIN, MAAR OP DE VELDEN NAAST HET CAMBUURSTADION

1 T/M 5

APRIL 2020

MET VELE ATTRACTIES VOOR JONG EN OUD

***** KERMIS *** KERMIS *** KERMIS *** KERMIS *****

'HORECA Kiest te Gemakkelijk

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

'Iedereen in Dokkum kent Haagens. Het is een horecazaak met een goede reputatie en daarmee willen we Leeuwarden nu ook kennis laten maken.' In april opent Haagens aan de Tesselschedestraat, in een pand dat bij veel Leeuwarders nog altijd bekend staat als het arbeidsbureau. Voor Anna Smits uit Dokkum is dit haar tweede horecazaak in de Friese hoofdstad. Eerder opende zij Real Tosti in het winkelcentrum Zaailand. 'Na Leeuwarden stomen we door naar Drachten en Groningen.'

VOOR DE WINSTMARGE'

Haagens staat voor kwaliteit en begon ooit als delicatessenwinkel (kaas, vleeswaren) van de gelijknamige familie. Anna Smits nam de zaak acht jaar geleden over nadat zij haar werk bij de lokale Rabobank had beëindigd. 'De Rabo was niet echt spannend. Daarna heb ik enkele projecten gedaan, raakte zwanger en negen jaar geleden kwam Haagens vrij. Ik dacht: misschien is dat wat. Ik heb meteen geïnvesteerd in personeel. Een zaak moet zonder mij kunnen draaien.'

Inmiddels is de ondernemer eigenaar van de horecazaken Haagens, restaurant KB Food & Drinks, lunchroom De Zuster, pop-up wijnbar Mrs & Mrs Wine, pannenkoekschip De Admiraal en evenementenlocatie Refter 1854 in Dokkum en Haagens en Real Tosti in Leeuwarden. 'In Dokkum is Haagens een begrip en dat komt omdat er niet wordt bekibbeld op kwaliteit. Dat deed de familie in het verleden niet, en dat doen wij ook niet. Dat bekibbelen is een fout die

ik nog regelmatig zie voorbijkomen in horecabedrijven. Ik ben een wijnliefhebber en krijg nog regelmatig wijn geserveerd die niet deugt. Dan weet ik één ding zeker: hier kom ik nooit weer. Men kiest te gemakkelijk voor de winstmarge. Werk je in de horeca, dan moet je geïnteresseerd zijn in mensen, dat moet voorop staan. Het lukt je niet om een florierende zaak te runnen door alleen de deur te openen en af te wachten. Het gaat om dienstverlening en begint bij begroeting van de gast als die jouw zaak heeft uitgezocht. Ze moeten blij de zaak binnenkomen en blij de zaak verlaten.'

Bezuinig nooit op de kwaliteit van je producten is de boodschap van Anna Smits. 'Je mag het niet publiceren, maar weet je wel hoeveel broodjes gezond we in Haagens Dokkum verkopen? Hoe dat komt? Op dat broodje ligt ham, kaas, sla, rauwkost (zelf gesneden!), komkommer en een eitje. En onze saus. Het is echt absurd hoeveel van die broodjes we maken. Brood halen we bij bakker Van Eck uit Damwoude, nu

ook gevestigd in de Oosterstraat in Leeuwarden. Smit is onze slager in Ternaard. Ik koop duur in en deze handelswijze vertaalt zich in florierende horecabedrijven. De zaken kunnen allemaal zelfstandig bestaan.'

Het zal geen geheim zijn dat horeca een moeilijk vak is. De mutaties in deze branche zijn opmerkelijk. Er zijn maar weinig horecabedrijven die constante kwaliteit en continuïteit laten zien. Anna Smits: 'Als je de zaken goed aan het lopen wilt houden, moet je ook continu in je personeel investeren. Het is ook voor mij niet altijd gemakkelijk, maar ik moet de leiding over een zaak uit handen kunnen geven. Daarnaast moet je als ondernemer planmatig denken, dat kan niet anders als werkgever van zo'n vijfenzestig mensen. Je moet plannen maken voor de middel-lange termijn.'

Hoewel de openingstijden op zondag in diverse steden volop in discussie staan en een belangrijk deel van de middenstand er bij bestuurders op aandringt om de

regels te verruimen, is het beleid bij Smits duidelijk: bij de zaken van Anna Smits wordt op zondag niet gewerkt. 'Zondag is voor ons de familie- en gezinsdag. Dat is uit geloofsovertuiging en het biedt tevens een aantrekkelijke arbeidsvoorwaarde voor ons personeel. Personeel is ons goud. Daarnaast krijgen onze werknemers trainingen aangeboden en worden hen de kwaliteitseisen van de diverse producten bijgebracht.'

'Ik word altijd enthousiast van alles. Bijvoorbeeld van het kleine Dokkumer zuivelbedrijf Zuco dat nu ook met een vestiging naar Leeuwarden komt. Het is een bedrijf dat produceert onder het

motto van gras tot glas en mooie producten maakt. Momenteel denken we na over een inkoopcombinatie waarmee we onze krachten kunnen bundelen. We hebben plannen genoeg, bijvoorbeeld het aanbieden van workshops of proeverijen.'

Maar eerst is de focus gericht op Haagens aan de Tesselschedestraat. 'Het is een gebied in ontwikkeling met allerlei bedrijven op loopafstand. We wilden een mooie zaak met uitstraling en veel parkeergelegenheid. De Tesselschedestraat met de naastgelegen Westerparkwijk is een perfecte locatie voor een kwalitatief hoogstaande horecazaak.'

Personeel is ons goud

Sierbestrating
Herman split
Steenhandel

De grootste mini-showtuin in uw buurt
Poppeweg 7 in Leeuwarden.
tel. 058-2893411
mob. 06-11597041
kom vrijblijvend kijken!!

oant gau !!

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Gina Kamsma, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

Odensehuis is verrijking voor dementerenden

‘Wat zijn je talenten nog? Dat proberen we te ontdekken in het nieuwe Odensehuis Gerard Smit.’ Voorzitter Harrie Wiersma van Zorghuis Noordvliet en Odensehuis Gerard Smit is in zijn nopjes met de nieuwe locatie. ‘Dit huis is een verrijking voor dementerenden.’

Het Odensehuis Gerard Smit dat op zaterdag 29 februari is geopend is een kleinschalig woonzorggebouw voor dementerenden. Wiersma: ‘Dit is een uniek concept waar dementerenden zelfstandig kunnen wonen en waar 24-uurs zorg aanwezig is. Je kunt hier met je partner wonen en met alles wat je lief is. Je kunt meedoen aan de activiteiten, maar het hoeft niet. Er is geen groepsdruk waaraan je moet voldoen.’

‘Thuis ontdekt je partner vaak dat er iets niet helemaal in de haak is. Is het wel helemaal goed in de bovenkamer? Het is het bekende niet helemaal pluisgevoel wanneer de persoon in kwestie zaken begint te herhalen. Tegen mij zeggen ze dan dikwijls: Sinterklaas komt ook weer snel. Of: je hebt Klaas ook nog getrouwd.’ Het is vaak een schokkende

ontdekking voor de omgeving, die dan niet goed raad weet met de situatie. Harrie Wiersma: ‘Het Odensehuis Gerard Smit heeft veel deskundigheid in huis waarmee degenen die met dementie worden geconfronteerd mee uit de voeten kunnen. Het huis is zo ingericht dat je er zo naar binnen kunt lopen om informatie of het maken van een afspraak. Die laagdrempeligheid van het Odensehuis Gerard Smit is juist zo aantrekkelijk. Zorg wordt al te vaak omgeven door protocollen, regels en kosten. Dat willen we hier voorkomen door zelf rechtstreeks informatie te leveren.’

Door de verhuizing van de bewoners van Noorderbreedte van het Vliet naar de Sixmastraat kwam het grote, vrijwel nieuwe, hoekpand aan het Zuidvliet vrij. Wiersma: ‘Dit pand is eigenlijk een lot uit de

Niet de ziekte maar de mens staat centraal

loterij. Het is niet alleen een mooi gebouw met in pandige woonruimte, een grote keuken en gezellige leefruimtes, het ligt ook nog eens in een mooie volkswijk. Het is ook onze bedoeling om de wijk te betrekken bij onze activiteiten. We willen voorkomen dat we in een geïsoleerde positie komen te verkeren.’

‘Zelf zoeken we actief aansluiting bij allerlei initiatieven waarvan wij denken dat die ten bate komen van onze bewoners. Initiatieven als

Kameraad, het Jungheimercafé of Sociaal Goud zetten zich op hun eigen manier in voor dementerenden. Wij halen ze graag in huis om de bewoners van het Odensehuis Gerard Smit te gerieven. Zoals onze coördinator Marine Adema altijd zegt: niet de ziekte maar de mens staat centraal. We hebben veel aandacht voor de psychische en sociale gevolgen van dementie. Met onze gewaardeerde vrijwilligers zetten we ons van harte in voor dit bijzondere project.’

KLAAS K. TEL.

Af en toe word ik ziek van mensen die iedereen een fijne dag toewensen

Af en toe word ik ziek van mensen die iedereen een fijne dag toewensen. Als ze het zouden menen, was het tenminste nog iets. Maar in de meeste gevallen is het zomaar een aangeleerd zinnetje en interesseert het hen geen reet hoe jouw dag er verder uitziet. De vraag ‘alles goed’ als je iemand tegenkomt is ook zo iets. Natuurlijk niet. Bij niemand is alles goed. Maar denk niet dat de vraagsteller er prijs op stelt dat jij gaat uitweiden over de pijntjes waardoor jouw leventje vandaag niet 100 procent is.

Afgelopen week lag er een pakketje met een boek op de deurmat. Er was een briefje bij waarin de gulle gever vroeg of alles goed met me was en aangaf dat ik het boek misschien wel kon gebruiken. Seniority heette het boek en het ging over fit en gezond ouder worden. Geschreven door een ongeschoren sport-schoolleraar die Amsterdamse grachtengordeldieren en andere BN'ers voor veel geld in zijn school laat trainen waardoor die de illusie krijgen dat ze langer zullen leven. Het boek veranderde mijn leven voor dat moment. Was ik 's ochtends nog vrolijk opgestaan, het jongste kind na een ontbijtje van flensjes met Nutella de deur uitgewerkt en daarna de koffiepot leeggedronken, door het boek dacht ik ineens: ik ga dood. Ik ben niet meer te redden tenzij ik alles doe wat in dit boek geadviseerd wordt.

Want nadat ik het boek had doorgebladerd keek ik eens in de spiegel en zag de groeven in mijn kop die er niet meer als lachrimpeltjes uit te strijken waren. Ik overdacht eens wat ik de afgelopen dagen gegeten had en wist toen dat die twee druiven dagelijks lang niet genoeg vitamines opleverden om van mij een 100-jarige te maken. En ook mijn drankiname droeg daar niet goed aan bij. De sportschoolhouder is de kwaadste niet en schrijft dat drie glaasjes wijn per week best kon. Nou ja, dan had ik mijn rantsoen voor de eerste 14 dagen de avond tevoren al opgedronken. Maar, schrijft hij ook, het is nooit te laat om je lijfstijl nog te veranderen en zo een positieve invloed op de rest van je leven, hoe lang dat ook moge duren, te hebben. Wat zou hij daarmee bedoelen, dacht ik: maanden, weken? Ik werd zowaar wat zenuwachtig.

Want het vervelende was dat ik niets wil doen wat in dit boek staat. Ik wil niet minder eten, ik wil niet naar de sportschool en ik wil ook geen iWatch om mijn pols die bijhoudt hoelang ik slaap, hoever ik loop en hoeveel trappen ik per dag opklim. Het enige positieve was dat hij schrijft dat ouderen gewoon door moeten gaan met de seks. Wel met mate natuurlijk, want het zou geen goed idee zijn als ik dood zou neervallen op mijn vrouw net nadat de wijkverpleegster me bovenop haar had getild. Maar rustig aan is heel gezond, schrijft de sportschoolhouder, die er klaarblijkelijk geen rekening mee houdt dat de kans groot is dat mijn vrouw tijdens die rustige seks in slaap zal vallen.

Achter in het boek stonden foto's van oudere mannen en vrouwen met afgetrainde lijven die in vreemde houdingen met gewichten in de weer waren. Misschien moet ik dat ook doen, dacht ik neerslachtig, maar dan moet ik naar een sportschool en dat wilde ik dus niet. Maar hoe kon ik er anders achterkomen wat een single-arm dumbbell incline backkick was. En dat is wel een belangrijke oefening om fit ouder te worden volgens het boek.

Achterin stonden ook nog wat gezonde recepten die eruitzagen alsof ze regelrecht uit de Allerhande gepikt waren. Ik heb het boek maar dichtgeslagen en me verzoend met de gedachte dat ik niet fit en gezond dood zal gaan. Maar gewoon zoals ik ook geleefd heb: gezellig, met lekker eten en een glaasje rode wijn. En als het een beetje meezit, gaat dat nog jaren duren.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

TANDARTS MONIQUE LEMSTRA TERUG IN LEEUWARDEN

Tandzorg Op Maat heeft weer voldoende ruimte om nieuwe patiënten alle zorg te bieden, die noodzakelijk of wenselijk is.

Persoonlijke aandacht vinden wij belangrijk, evenals goede (mond)hygiëne en preventie.

Uiterdijksterweg 15 A
8931BK Leeuwarden
T 058-288 6000

TandzorgOpMaat.nl

DOE MEE, DONEER!

WWW.LIWWADDERS.NL

informatiepunt digitale overheid

Hulp nodig bij contact met DUO, CJIB, RDW, UWV, CIZ, SVB, CAK, gemeente en belastingdienst? Kom eens langs bij het Buurtservicepunt.

elke dinsdag & vrijdag
10.00 - 12.00 uur, dbieb Leeuwarden
(afspraak niet nodig)

meer info:
dbieb.nl/ikhebeenvraag

dbieb **informatiepunt**

- HUIS AAN HUIS IN DE WIJKEN
 (WISSELEND) WESTEINDE EN IN DE BINNENSTAD VAN LEEUWARDEN EN IN GROU EN BITGUMMERMOLE
- VERSPREIDPUNTEN
 (DIE REGELMATIG WORDEN AANGEVULD; MET STER* MEERDERE MALEN)

CAMMINGHABUREN: JUMBO*, ALBERT HEIJN*, PRIMERA, BAKKER VAN DEN BERG, SLAGER SMIT, RENÉ FISH AND CHIPS, WIJKCENTRUM, GEZONDHEIDSCENTRUM; **VRIJHEIDSWIJK:** JUMBO*, MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM; **BILGAARD:** ALBERT HEIJN*, BAKKERIJ VAN DEN BERG, SCHOEN- EN SLEUTELSERVICE BILGAARD, SLAGER SMIT, GROENTEZAAK YNE EN HINKE VAN DER MEULEN; GEZONDHEIDSCENTRUM, CAFÉ BILGAARD, PRIMERA, SNACKBAR DOUBLE FF, CHINEES-RESTAURANT MEI WAH; **WESTEINDE:** POIESZ*, SNACKBAR DE TILLE, KAPPER, ZORGCENTRUM SWETTEHIEM, GEZONDHEIDSPLEIN WESTEINDE; **VALE-RIUS:** VISZAAK DE GEZONDE APOTHEEK*, ELY'S LUNCHROOM, TANKSTATION VALERIUSSTRAAT; **WESTEN:** HOTEL WTC, KAMER VAN KOOPHANDEL, MEUBELZAAK DE TIJD WONEN, EUROHOTEL; **NIJLÂN:** LIDL*, ALDI*, CAFÉ 'T WAP, DALSCHEIM FOTOGRAFIE, PIZZERIA ADRIANO; **ALDÂN:** POIESZ*, SNACKBAR DOUBLE FF, APOTHEEK BENU, ZORGCENTRUM ERASMUSHIEM, ZORGCENTRUM ALDLÂNSTATE, TANKSTATION ALDLÂNSDIJK, MEDISCH CENTRUM LEEUWARDEN; **HEECHTERP/SCHIERINGEN:** POEISZ*, SNACKBAR RONDWEG, WIJKCENTRUM; **CAMBUURPLEIN:** JUMBO*, PRIMERA, APOTHEEK BOITEN*; **WINKELCENTRUM LEEUWERIKSTRAAT:** JUMBO*, PRIMERA TROELSTRAWEG, SNACKPOINT DE LEEUWERIK; **BLEEKLAAN E.O.:** POIESZ*, JUMBO*, TRYATER; **VLIET:** SNACKBAR 'TVLIET, SNACKBAR DE CENTRALE, BAKKER TROMP, HALAL SLAGERIJ ATLAS; **ORANJEWIJK:** ALBERT HEIJN*; **ACHTER DE HOVEN:** EETHUIS POTMARGE, WIJKCENTRUM J.H. KNOOPSTRAAT; **TIJNJEDIJK:** ALBERT HEIJN XL* (MIRO), AKO, VISZAAK HOLLANDER, TUINCENTRUM KLAVER, BP TANKSTATION; **WINKELCENTRUM SNEKERTREKWE:** JUMBO*; **SCHRANS:** ALBERT HEIJN*, SLAGERIJ VREDE*, DECO HOME, BIO BIJ JANSSEN, FRIESE SCHRIJFKAMER, GALERIE DOET BOERSMA, SCHOOTSTRA VIS*, FIETSTATION 058, TABAKSZAAK PETER VAN DER KAMP*; **ZUIDERBUREN:** JUMBO*; **DE HEMRIK:** RESTAURANT JUPITER, GROOTHANDEL MAKRO, SNACKBAR HEMRIK, FRIESCHE OLIE EN VERFHANDEL, OMRP FRYSLÂN; **DE ZWETTE:** SNACKBAR LORENTZ, DE FABRIEK, GROOTHANDEL SLIGRO, CRYSTALIC, MOTOPORT LEEUWARDEN; **GROTE WIELEN:** RESTAURANT DE GROTE WIELEN

CENTRUM LEEUWARDEN: ORANJE HOTEL*, AKO STATION*, STATIONS-KAPPER*, CAFÉ DE STEE, CAFÉ WAPEN VAN LEEUWARDEN, RESTAURANT DE WALRUS*, RESTAURANT SPINOZA, RESTAURANT DE YSERMAN, CAFÉ ORANJE BIERHUIS, CAFÉ DE TOETER, IERSE PUB PADDY O'RYAN, WIJNBAR SJODDY, EETCAFÉ HET LEVEN, DE WERELD VAN THEE, HOTEL STADHOUDERLIJK HOF, HOTEL 'T ANKER, HOTEL POST PLAZA*, SIGARENZAAK TETMAN DE VRIES, RESTAURANT DE WAAG, LEKTUURHAL OVER DE KELDERS*, RESTAURANT SARAY, RESTAURANT BOSPORUS, RESTAURANT EINDELOOS, RESTAURANT FELLINI, DOPPIO ESPRESSO*, RESTAURANT DE BURGEMEESTER VAN NAEELS, FIRE CAFÉ*, BARREVOETS, URKER VISZAAK, RESTAURANT DE KOPE-REN TUIN, CAFÉ DE MARKIES, LUNCHROOM DE BROODTROMMEL, CAFÉ DE BRASS, RESTAURANT BELLEVUE, RESTAURANT DE VLIEGENDE HOLLANDER, BAGELS AND BEANS, BAKKER BART, SPAR, LUNCHROOM SPIEGELAAR, CAFÉ WOUTERS, DE-CAFÉ, EETCAFÉ DIKKE VAN DALE, DE BRASSERIE MARIA LOUISE, CHINEES RESTAURANT KOTA RADJA, EKO PLAZA*, SLIJTERIJ JELLE, CROISSANTERIE VITTORIO, SNACKBAR ELY'S, ALBERT HEIJN*, VAN DER VELDE BOEKEN*, GALERIE DE ROOS VAN TUDOR, GALERIE DE VRIES, FRIESCHE CLUB, NEUSHOORN, KUNSTKADE, RABOBANK ZAAILAND*, BRASSERIE FRIES MUSEUM*, GRAND CAFÉ Z, SCHOUWBURG DE HARMONIE, HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN, TRESOAR, BIBLIOTHEEK DBIEB*, VVV ACHMEATOREN, STADHUIS, STADSKANTOOR OLDEHOOFSTERKERKHOF, PROVINCIEHUIS*

WIRDUM: SPAR, HOTEL-CAFÉ DUHOUS • **GROU:** ESSO TANKSTATION, HOTEL OOSTERGO, THEEHUIS, VISZAAK, JUMBO*, POIESZ, SNACKBAR TAMARINDE, EETHUIS AMICAAL • **WARTEN:** SKUTHÜS • **WERGEA:** SUPERMARKT ATTENT HANSMA, SLAGER HARMKE ANEMA • **DRONRYP:** IT HOLT • **MENALDUM:** POIESZ • **JELLUM:** RESTAURANT JONKER SIKKE • **WEIDUM:** HOTEL WEIDUMERHOUT • **AKKRUM:** POIESZ, HERBERGH DE CLEEF, BAKKERIJ BOONSTRA • **ROORDAHUIZUM:** DE BLAUWE TENT, SLAGERIJ • **WYTGAARD:** DORPSWINKEL DEELSTRA • **STIENS:** ALBERT HEIJN*, POIESZ*, JUMBO*, EATCORNER PITER JELLES, VISKRAAM, BRUNA, PRIMERA, TENNISVERENIGING • **HURDEGARYP:** ALBERT HEIJN, POIESZ, SLAGER RYPMA, PRIMERA, HOTEL VAN DER VALK, VISKRAAM BINNE VAN DER KOOI • **OENTSJERK:** BAKKER BRAAKSMA • **WYNS:** DE WINZE • **GYTSJERK:** ALBERT HEIJN*, TANKSTATION VAN DEN BELT, POSTKANTOOR

Prijsvraag

‘Dit is een foto genomen voor de aftrap van de wedstrijd Sparta Rotterdam-DOS Utrecht in oktober 1957’, schrijft A. Plantinga van de Nieuwekade. Hij reageert op onze foto van de kussende keeper Frans de Munck. ‘De Britse actrice Jane Mansfield was voor promotiebezoek in Nederland en verrichtte de aftrap. DOS-keeper Frans de Munck (De Zwarte Panter), in het seizoen 1964-1965 de goalie van Cambuur, nam de gelegenheid te baat haar te kussen, het was tenslotte een charmante man. DOS won met 1-7!’

Ook een mooi verhaal bij de nieuwe foto? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
 8911 CJ Leeuwarden
 0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
 VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

CARAVANBEDRIJF ROLF REINDERS

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

Vrij om te staan waar je wilt

‘Nederland is nog altijd een echt caravanland. Met een caravan koop je vrijheid. Je kunt gaan en staan waar je wilt. Je hoeft niet ver van tevoren te plannen of te boeken. Nederlanders houden nu eenmaal van reizen.’ Rolf Reinders van het gelijknamige caravanbedrijf op de Hemrik in Leeuwarden en in Hogeveen, én mede-eigenaar van een caravanbedrijf in Heinenoord bij Rotterdam, zag zijn omzet in 2019 in vergelijking met het jaar ervoor stijgen. ‘We hebben net in het WTC een leuke caravanbeurs gehad. Die was beter dan vorig jaar.’

De economische crisis heeft ook bij Reinders Rekreatie stevig huisgehouden. ‘Dat hebben we zeker gemerkt. Een caravan behoort nu eenmaal niet tot de eerste levensbehoeften. Hoewel de crisis in het noorden pas later inzette dacht ik wel even: hoe komen we dit door? Wat we hebben gedaan? We hebben enorm veel voortenten tentoongesteld om toch de handel aan de gang te houden. In het westen van het land, dat zagen we bij ons bedrijf in Heinenoord, waren de klappen heviger. Het gaat in het noorden vaak wat gelijkmatiger; we kennen weinig sterke pieken en dalen. Het is hier ook meer de mentaliteit van: we moeten het eerst nog maar eens zien. Het komt hier toch niet.’ Dat laatste bleek niet het geval.

Wie het tv-programma Wij zijn er bijna bekijkt dat over een groep caravanbezitters gaat, uitgezonden door Omroep Max, weet dat de populariteit van het mobiele huisje enorm is. ‘Niet dat ik alle afleveringen bekijk, ik zie weinig tv, maar zo gaat het er wel aan toe. Nederlanders zijn reizigers. Ze houden ervan om zich te

verplaatsen. In Duitsland zijn in totaal meer caravans, maar op de Autobahn zie je alleen maar gele kentekenplaten. In Frankrijk precies hetzelfde. De Duitsers rijden naar hun plek en blijven daar staan. Wij zijn veel reislustiger.’ Dat Omroep Max het mogelijk oubollige imago rond de caravan onbewust versterkt, daaraan stoort Reinders zich niet. Je ziet hoe gemoedelijk het eraan toegaat en je proeft het plezier.

In totaal zijn er in ons land zo’n 450.000 caravans. Uit cijfers van de BOVAG en Kampeer en Caravan Industrie (KCI) blijkt dat bijna vier miljoen landgenoten een of meer keren per jaar kamperen. De markt van gebruikte caravans is momenteel booming. Rolf Reinders: ‘Jonge gezinnen vinden een caravan van 20.000 euro een behoorlijke investering en beginnen met een tweedehands exemplaar.’ Daarvoor wordt steeds vaker de reguliere caravandealer ingeschakeld. ‘Wij merken dat kopers en verkopers een beetje angstig zijn om te handelen via de internetsite Marktplaats. Is de financiële afhandeling wel vertrouwd, vragen ze zich af. Bovendien staat de te verkopen caravan

Over de beurs Caravana in Leeuwarden, waar Reinders Rekreatie met drie stands aanwezig was, (en een omzetstijging noteerde) is Rolf Reinders gematigd positief. ‘Laat ik het zo zeggen: er is ruimte voor verbetering.’ Reinders maakt een vergelijking met de Kampeer en Caravan Jaarbeurs in Utrecht, waar de organisatie het oor stevig te luisteren legt bij de branche. ‘Dat was in Leeuwarden, na Utrecht de beste beurs, ook altijd het geval, maar gebeurt nu minder. Men is nu vooral bezig om meters te verhuren.’ Bij een goede beurs worden de deelnemers meer betrokken bij de uitvoering. Reinders: ‘Nu hing er een gordijn om lege plekken te camoufleren.’

meestal in de stalling, waar je dan met je klanten naartoe moet. Vervelend, vinden sommigen.’ Reinders koopt caravans in van particulier.

In tegenstelling tot collega-caravanhandelaren heeft Reinders de bijbehorende kampeerwinkel vergroot in plaats van verkleind. ‘Collega’s krimpen omdat ze het verkoopkanaal internet als een bedreiging zien. Hier kijken en daar kopen. Wij zien dat anders.’ Reinders probeert keer op keer een antwoord te vinden op mogelijke bedreigingen, die hij overigens niet als zodanig ervaart. ‘Je moet net even beter je best doen. Je moet nu zoveel meer doen om je klant te pleasen. Wij geloven in de combinatie clicks en bricks, vandaar dat we onze winkel hebben vergroot.’

Vanaf 1984 is Reinders Rekreatie met elf personeelsleden (met Hogeveen erbij in totaal 26) gevestigd in Leeuwarden. Een keer per jaar wordt er een gezamenlijk personeelsfeest gevierd waar de Friezen en Drenten hun eigen hoekje opzoeken. Waardoor er bij personeelsfeestjes zelfs een soort taalbarrière ontstaat. ‘Dat speelt hier op de Hemrik, maar ook bij ons in Drenthe.’

Reinders Rekreatie is leverancier van de Duitse merken Fendt, Hobby en Knaus. Fendt is de meest verkochte caravan in ons land. De verkoop van tenten, vouwwagens en campers wordt aan de collega’s overgelaten. ‘Campers is een geheel andere markt. Het is ook een andere manier van vakantie vieren. Dat moeten wij er niet bij willen doen. Dat laten we graag over aan onze prima collega’s van Van Drogen. Met een caravan is

bijna iedere avond in restaurants ongeveer het zelfde voedsel te eten. Maar het meest opmerkelijke was dat mijn kinderen zich ’s avonds afvroegen wat we de volgende dag zouden gaan doen. Dat geluid hadden we op de camping nog nooit gehoord. Gingen wij naar een dorpje en wilden ze niet mee, dan vermaakten zij zich wel op de camping. Nu hoorden we al snel: gaan we volgend jaar weer met de caravan?’ Dochter Anne-

Wij geloven in de combinatie clicks en bricks

het: je draait de pootjes uit en bent vrij om te gaan en te staan met je auto waar je maar wilt. Een camper is anders. Met een camper sta je soms met z’n allen op een stuk ongezeellig beton allemaal dezelfde camperpraatjes te verkondigen. Nee, een caravan is echt anders.’

Wat er zo leuk aan kamperen is, ontdekte Rolf Reinders toen zijn puberkinderen het gezeul met de caravan een beetje zat waren en wel eens wat anders wilden. ‘Prima. We begrepen die wens wel en boekten een studio op Kreta. Dan ontdek je de andere kant van zo’n vakantie. Je zit dan toch snel

marijn Reinders is inmiddels dusdanig aangestoken door het campingvirus dat ze klaarstaat om vader Rolf als directeur van de onderneming op te volgen. Ze volgt een opleiding aan het IVA (Automotive en Nautisch Business Management) in Driebergen.

Ook het luxe kamperen ‘glamping’ ziet Reinders vooral als positief. ‘Mensen maken op die manier kennis met een camping en als ze dat leuk vinden, en gaan rekenen, dan zijn dit voor ons potentiële caravanklanten. Ik zeg wel tegen collega’s dat ze niet overal een bedreiging in moeten zien.’

PVC VLOEREN | MARMOLEUM | TAPIJT | VINYL | VLOERKLEDEN*

20% KORTING OP VLOEREN

WINKELPLEIN HURDEGARYP | WWW.JANSMAWONEN.NL
*VRAAG NAAR DE VOORWAARDEN | ACTIE GELDIG TOT 14 DECEMBER

JANSMA WONEN

GRATIS PARKEREN VOOR DE WINKEL

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Fietsend langs de rondweg werd ik geconfronteerd met reclameborden die het overwinteren in eigen stad propagieren. De promotieorganisatie Visit Leeuwarden van MARTIN CNOSEN had haar beste beentje voorgezet met deze curieuze oproep aan de eigen bevolking. Ik wil best geloven dat het niet simpel is om toeristen naar onze stad te lokken, maar dat je je eigen Liwwadders uitnodigt om te overwinteren bij hun centrale verwarming getuigt niet van al te veel ambitie. De promotiegelden moesten aan het eind van het jaar waarschijnlijk opgemaakt worden.

Gelukkig hebben we in onze stad de ambitieuze bestuurders HEIN DE HAAN (PvdA) en FRISO DOUWSTRA (CDA). De twee mannen presenteerden onlangs een opzienbarend werkstuk, nou ja, een praatstuk, waar je nog alle kanten mee uit kunt. Daarin kondigden zij de verplaatsing aan van het rangeerterrein bij het station Leeuwarden van de Nederlandse Spoorwegen. Ik ging er eens goed voor zitten. Dat treinemplacement zou volgens de twee moeten verhuizen van het centrum van de stad naar de omgeving van de Werpsterhoek. Wat je noemt een uitdaging en met die aanbeveling werd het plan ook gepresenteerd. Eerder herintroduceerde Friso Douwstra een oud plan om de spoorlijn richting Groningen te ondertunnellen. Ambities van Friese wethouders blijven voornamelijk beperkt tot grote infrastructurele werken. Men wordt al snel warm van een aquaduct, rondweg of sluis. Van Friso's ambitie om van Leeuwarden Fietsstad van het Jaar te maken wordt weinig meer vernomen.

Wat de beide wethouders precies met de verhuizing van het rangeerterrein beogen, werd me niet geheel duidelijk. De boel moet bij het station weg om plaats te maken voor woningbouw. Het is de twee wethouders wellicht ontgaan dat door allerlei omstandigheden grote groepen geen trek meer hebben in een nieuwe woning. Of ze kunnen het huis niet meer betalen, want weggekaapt door huisjesmelkers, óf ze hebben geen zin meer in bezit. Voor wie de twee wethouders zich met deze verhuizing precies inspannen blijft gissen, maar de burgers van Leeuwarden die voor een redelijk tarief willen huren staan, lijkt mij, niet direct op hun netvlies. Deze mensen worden overspoeld met loze beloften zoals Nul op de Meter en als proefkonijnen gebruikt voor experimenten die alleen de zakken spekken van

de betrokken installateurs, aannemers en woningbouwcorporaties. Het zal wel veel vergaderen worden, met reisjes in de dienstauto naar de directie van ProRail in Utrecht. En ondertussen maar mooie plaatjes posten op Facebook.

Zou het niet beter zijn dat de twee wethouders meer ambitie gingen tonen op andere terreinen, die dichterbij hun eigen burgers staan. Bijvoorbeeld om de Vlietzone uit het slop te trekken. Dat gebied hebben ze zolang ze in de raad zitten, onder hun toezicht dus, laten verpauperen. Op het moment dat onrealistische plannen rond dit gebied werden gepresenteerd – koper wordt verplicht in zijn aankoop te gaan wonen - vlogen de appartementen in het gebouw Overvliet aan het Zuidvliet als warme broodjes de deur uit. Voor 105.000 euro per stuk zijn er al een tiental verkocht en mogelijk gesplitst.

Waar ook enige ambitie bij komt kijken is het opknappen van het trottoir van de Wirdumerdijk (en andere straten). Ik geeft meteen toe dat dit onderwerp in de ogen van bestuurders niet erg sexy is, maar de Wirdumerdijk, waarover iedere dag enkele honderden potentiële kiezers lopen, ligt er als een dweil bij en kan onmogelijk als een visitekaartje gelden voor de gewenste toeristen. Ik snap Cnossen wel met zijn overwinteren in eigen stad: blijf binnen. De voetpaden in de Leeuwarder binnenstad waren onlangs zelfs onderwerp van bespreking bij de Christelijke Vrouwenbond die in de Kurioskerk bijeenkwamen. Oudere leden lieten weten het stadshart te mijden. Misschien kan Friso Douwstra zich eens bij de kerk laten voorrijden.

Ook over de verhoging van de elektriciteitsstarieven had ik graag een opmerking van de twee bestuurders gehoord. Het stroomnet (lees de column met Tjalling Rollema in deze krant) moet worden verzwaaard om de gesubsidieerde Tesla's te kunnen laten rijden. In de Ferdinand Bolstraat, op een steenworpafstand van de woning van wethouder HILDE TJEERDEMA (D66) ging deze zomer al een stroomkast, klaargemaakt voor laadpalen, in vlammen op. Zelfs oud-minister RONALD PLASTERK (PvdA) maakt zich zorgen over de gevolgen van de burger. Maar van onze lokale bestuurders vernam ik geen kik. Ze zitten schijnbaar nog volop in de circulariteitsmodus en volgen blind het subsidiepad van onze duurzaamheidsgoeroe BOUWE DE BOER.

Binnenkort reist wethouder Friso Douwstra af naar Zuid-Korea om een waterconferentie bij te wonen. Wat hij daar precies gaat doen en wat het nut is van deze conferenties blijft, zoals meestal het geval is, in nevelen gehuld. Op een verslag van zijn Rabobank-inspiratiereisje naar Japan (kosten 6750 euro) zitten we nog altijd te wachten. Douwstra tart met zijn reis naar Korea het coronavirus en ik mag hopen dat er bij thuiskomst passende maatregelen worden genomen.

Misschien is het een idee dat Douwstra zijn collega Hein de Haan meeneemt en dat ze tijdens hun periode van quarantaine tot heldere inzichten proberen te komen. Die geïsoleerde opsluiting mag van mij wel wat langer duren dan de gebruikelijke veertien dagen. De een gaat voor geestelijke overdenking naar Santiago de Compostela en de ander moet echt een tijdje worden opgesloten.

'BIZAR' STROOMPROBLEEM OP BEDRIJVENTERREIN HEMRIK

'De ambitie om te vergroenen is mooi, maar je verwacht in een ontwikkeld land niet dat vergroening de economie in de weg zit.' Ondernemer Tjalling Rollema keek raar op van de brief die hij van netbeheerder Liander ontving nadat hij bij dit bedrijf aan de bel had getrokken. Wat blijkt? Bedrijvenpark De Hemrik zit aan de maximale capaciteit van leverantie van elektriciteit. 'Liander adviseert om op te houden met ondernemen, anders kan ik dit niet uitleggen.'

De ambitie van Rollema om 4500 zonnepanelen op zijn nieuwe pand aan de Poolsterweg (het voormalige kaaspakhuis van Frico) te leggen gaat niet lukken. 'Ik mag ze er wel opleggen, maar ze worden niet aangesloten.' Zoon Jelle vult aan: 'Je kunt, als ik het goed begrijp, alleen nog extra capaciteit krijgen wanneer je een lege loods aankoopt en de hoeveelheid stroom die hier werd gebruikt overhevelt naar je nieuwe pand.'

Desalniettemin tonen de Rollema's zich ingenomen met hun aankoop aan de Poolsterweg. Het grootste deel van het voormalige pakhuis is ingenomen door Huhtamaki, die hier werkt aan een oplossing voor het plastic in de supermarkt. 'Ze zijn druk bezig een alternatief te ontwikkelen voor de milieubelastende verpakkingen. Hier op de Hemrik werkt men onder meer aan de opstelling van een productielijn waar de alternatieve verpakkingen van de lopende band moeten gaan rollen.'

Ook ingenieursbedrijf Skidworx is gevestigd in het pand aan de Poolsterweg. Winkels zoals meubelzaak Winje Wanje die hun magazijn de deur uit doen en de vrijkomende ruimte benutten voor hun winkel zijn huurder geworden. Rollema: 'Je ziet steeds vaker dat winkels besluiten om hun magazijnen anders te benutten. Ze krijgen hierdoor meer verkoopoppervlakte en zo'n magazijn buiten de deur is ook gunstig voor de beleving. Steeds meer gemeenten gaan ertoe over om de grote distributiebedrijven buiten de binnenstad te houden en goedereen met elektrische wagentjes te verplaatsen vanuit een magazijn op het bedrijventerrein.'

Tjalling Rollema: 'We hebben ons gebouw aan de buitenkant schoon laten maken. De kantoren hebben een opknappbeurt gehad. Het was wat verlopen allemaal.' Jelle Rollema: 'Aan de achterzijde van het pand zijn we bezig om opslagruimtes te bouwen die per eenheid worden verhuurd. Onder de naam Storagespot worden 70 opslagboxen ingericht voor particulieren en bedrijven die gehuurd kunnen worden vanaf 30 euro per maand. Het laden en lossen kan in een overdekte ruimte plaatsvinden. Met een pasjessysteem kunnen de huurders 24/7 bij hun opgeslagen goederen terecht. Vanaf april is Storagespot in bedrijf.'

CONCERTEN IN HET KOEPELTHEATER

- BENEDICT KLÖCKNER, 8 MAART
- BACK TOT THE COUNTRY, 14 MAART
- WIBI SOERJADI, 21 MAART
- JOHN DENVER THE TRIBUTE, 28 MAART

INFORMATIE: INFO@KOEPELTHEATER.NL
OF VIA 06-53217417

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisblaadje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en samtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders af en toe huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgumermolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website?

Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

DE VliegBASIS
LEEWARDEN

NIET de juiste vergunningen

Door Gina Kamsma

Op de laatst mogelijke dag, 5 februari 2020, stuurt de Inspectie Leefomgeving en Transport, die valt onder het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Liwwadders de opgevraagde stukken over de omgevingsvergunning (milieu en bouwen) van de Leeuwarder vliegbasis. De inhoud daarvan is opmerkelijk. Het Ministerie van Defensie moet van de inspectie een nieuwe vergunning aanvragen en wordt daar sinds 2016 door de inspectie op gewezen. Toch is er nog steeds geen nieuwe vergunning en ligt er zelfs geen nieuwe aanvraag daarvoor. Intussen is de vliegbasis in milieutechnische zin veranderd, met name door de komst van de JSF oftewel de F-35. Iets wat de inspectie in eerste instantie niet toestond, maar wat nu kennelijk wordt geaccepteerd door het ene ministerie ten behoeve van het andere ministerie. Alle reden voor een nieuw artikel in Liwwadders als vervolg op dat van februari 2020.

In een brief van 30 augustus 2016 liet de inspectie weten dat controles op de vliegbasis en wensen van het Ministerie van Defensie aanleiding geven om tot een nieuwe vergunning te komen. De huidige vergunning is van 14 juni 2001. De inspectie heeft de wettelijk plicht, ter bescherming van het milieu, om deze te actualiseren. Liwwadders wil weten wat er daarna is gebeurd.

REVISIEVERGUNNING

De volgende brief van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat aan het Ministerie van Defensie/de Vliegbasis Leeuwarden over dit onderwerp is van 26 februari 2018, ruim anderhalf jaar later. De minister noteert in deze brief dat er de afgelopen jaren een groot aantal wijzigingen binnen de inrichting/vliegbasis zijn doorgevoerd op basis van de vergunning uit 2001. In de brief staat: *Dit heeft tot gevolg dat er een onoverzichtelijk geheel van vergunningen, meldingen en voorschriften is ontstaan waardoor het onduidelijk is waar u als inrichtinghouder aan moet voldoen. Dit is zowel vanuit toezicht op als vanuit de naleving van de vergunning een ongewenste situatie. Daarnaast heb ik geconstateerd dat de vergunning ... qua bescherming van het milieu niet meer voldoet aan de huidige eisen en technische mogelijkheden ter bescherming van het milieu. Ik vind het ongewenst deze situatie te laten voortbestaan temeer daar mijn toezichthouders hebben geconstateerd dat hierdoor onaanvaardbare risico's voor het milieu ontstaan.*

De ene minister wil dat de andere minister een nieuwe vergunning aanvraagt. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat constateert dat de Minister van Defensie geen voortgang heeft getoond in het aanvraagproces. Om deze redenen laat de Minister van Infrastruc-

tuur en Waterstaat weten dat per direct, per 26 februari 2018, niet langer nieuwe aanvragen voor een wijziging van de oude vergunning in behandeling worden genomen. Er moet een nieuwe aanvraag voor de gehele vliegbasis worden ingediend, waarvan een nieuwe ontwikkeling onderdeel kan zijn. Alleen dan komt er eventueel toestemming, als onderdeel van een nieuwe, herziene vergunning oftewel revisievergunning die de vergunning van 2001 vervangt.

JSF OFTEWEL F-35

Een nieuwe ontwikkeling is de F-35. Zo is in 2015 is door de inspectie de vergunning van 2001 veranderd. Dit om ten behoeve van de F-35 een gebouw te plaatsen voor de huisvesting van operationele en trainingsfaciliteiten. Dat pand was kennelijk nodig vooruitlopend op de komst van de F-35 in het najaar van 2019. Per 26 februari 2018 weigert de Inspectie de oude vergunning nogmaals te veranderen, hetgeen in de brief van die datum is vastgelegd. Er moet echter meer feitelijk gewijzigd worden op de vliegbasis voordat de F-35 daadwerkelijk landt in Leeuwarden. In dezelfde brief van 26 februari 2018 schrijft de Minister van Infrastructuur en Transport: *Met de komst van de JSF zal de inrichting nog een aantal wijzigingen op de vergunning plaatsvinden boven op de reeds aanwezige wijzigingen. Hierdoor wordt de vergunningssituatie nog onoverzichtelijker. ... Ik ben mij ervan bewust dat dit herziene standpunt kan leiden tot knelpunten in de voortgang bij vergunningverlening in het kader van de JSF.*

Is er sprake van een knelpunt, dan is de minister bereid om met de Minister van Defensie van gedachten te wisselen over een oplossing.

Op 7 maart 2018 reageert de Commandant van de Vliegbasis Leeuwarden op deze brief. Het project F-35 maakt veranderingen aan diverse gebouwen en het toevoegen van een terrein nodig, aldus de commandant. Daarna vinden gesprekken plaats tussen de Inspecteur-Generaal Leefomgeving en Transport en de vliegbasis. De conclusies van de Inspecteur-Generaal Leefomgeving en Transport staan in een brief van 2 juli 2018 aan de Commandant van de Vliegbasis Leeuwarden. Men is het erover eens dat een revisievergunning voor de gehele vliegbasis nodig is en ook dat die noodzaak de komst van de F-35 naar Leeuwarden belemmert. Uiterlijk 1 maart 2019 moet de aanvraag voor een revisievergunning gereed zijn. De vergunning zal vervolgens in januari 2020 worden verleend. Het is opmerkelijk dat dit door de inspecteur-generaal wordt beloofd zonder dat de inhoud van de

aanvraag bekend is. Er is immers op dat moment geen aanvraag. Onder de voorwaarde dat er op 1 maart 2019 een nieuwe aanvraag ligt, is de Inspectie bereid tot 1 maart 2019 de oude vergunning van 2001 te veranderen, wanneer dat noodzakelijk zou zijn. Hoe wordt bepaald wat noodzakelijk is, wordt niet vermeld. Dit is een nieuw besluit ten opzichte van dat van 26 februari 2018. De vliegbasis krijgt dus feitelijk uitstel tot 1 maart 2019. Tot dan zijn veranderingen van de vergunning uit 2001 mogelijk zonder het indienen van een aanvraag voor een nieuwe vergunning voor de gehele vliegbasis. Over de onaanvaardbare risico's van deze situatie voor het milieu wordt niet meer gesproken door de Inspectie.

Bij de stukken zitten geen veranderingsbesluiten van de oude vergunning. Onderzoek van Liwwadders op websites van de

WILT U DIT JOURNALISTIEKE
INITIATIEF STEUNEN?
BEZOEK DAN ONZE WEBSITE
WWW.LIWWADDERS.NL
EN BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN
ONDER DE KNOP
DOE MEE, DONEER!

WEL uitbreiden

Tweede-kamerlid Kerstens (PvdA) stelt vragen over vliegbasis Leeuwarden

UIT DE STUKKEN VAN DE INSPECTIE BLIJKT DAT DE VLEGBASIS LEEUWARDEN GEEN OMGEVINGS-VERGUNNING HEEFT DIE PAST BIJ DE REGELS EN TECHNIEK VAN DEZE TIJD. DAT BETEKENT VOLGENS DE INSPECTIE ONAANVAARDBARE RISICO'S VOOR HET MILIEU. EEN BEOORDELING VAN HET EFFECT OP BESCHERMDE NATUURGEBIEDEN HEEFT EVENMIN PLAATSGEVONDEN. DE MINISTERIES VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT EN VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT ACCEPTEREN BEIDE SITUATIES KENNELIJK IN HET BELANG VAN DE MINISTERIES VAN DEFENSIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN. IN DE STUKKEN OVER DE LUCHTRUIMHERZIE-NING BOVEN NEDERLAND WORDT OOK DE VOOR NEDERLAND NIEUWE DRONE, DE REAPER, GENOEMD. DE PLANNING IS DAT ER VIER VAN DEZE DRONES NOG DIT JAAR NAAR LEEUWARDEN KOMEN OM IN 2021 OPERATIONEEL TE KUNNEN WORDEN. ZOU HET DE BEDOELING ZIJN VAN HET RIJK OM OOK DAT TE LATEN GEBEUREN ZONDER DE BENODIGDE TECHNISCHE EN JURIDI-SCHE TOETSEN?

Stikstof heeft een negatieve invloed op natuurgebieden wanneer die daarvoor gevoelig zijn

overheid leert dat de Inspectie op 12 juni 2018 een aanvraag voor de Vliegbasis Leeuwarden ontvangt om de oude vergunning te veranderen. Op dat moment geldt nog het regiem van de onmogelijkheid van veranderingsvergunningen, op grond van de brief van de Inspectie van 26 februari 2018. Het doel van de aanvraag is om enkele gebouwen aan de vliegbasis toe te voegen en om de grens van de vliegbasis te wijzigen. In tegenstelling tot de wijziging van de vergunning uit 2015 voor de F-35 wordt nu niet gesproken over het doel van de gevraagde wijziging. Gaat het om de F-35? De tekst van de aanvraag komt enigszins overeen met die van de brief van 7 maart 2018 van de Commandant van de Vliegbasis Leeuwarden. Op 17 juli 2018, kort na de brief van 2 juli 2018, wordt de oude vergunning veranderd door de Inspectie. In de vergunning staat dat het om een milieu-neutrale wijziging gaat. Met andere woorden: er zijn geen gevolgen voor het milieu.

EENZIJDIGE AANKONDIGING VAN VLEGBASIS TOT NIEUW UITSTEL

De datum 1 maart 2019 gaat zonder aanvraag voor een revisievergunning van de vliegbasis voorbij. De vliegbasis schrijft in een brief van 3 april 2019 aan de Inspectie dat de aanvraag voor de revisievergunning pas uiterlijk 14 juni 2019 zal worden ingediend. De datum 1 maart 2019 zou niet haalbaar zijn gebleken, onder andere wegens te weinig personeel en de weerbaarheid van dossiers. De Inspectie reageert hier kennelijk niet schriftelijk op, want een reactie zit niet bij de van de Inspectie gekregen stukken. De datum van 1 maart 2019 blijft van toepassing zonder een later daarvan afwijkend besluit van de Inspectie. Intussen stromen de nieuwe wijzigingsvergunningen ook na 1 maart 2019 binnen op de vliegbasis. Diverse panden mogen worden verbouwd. Er mogen enkele nieuwe gebouwen, zoals een accushop, worden gebouwd.

STIKSTOF

Op 29 mei 2019 doet de Raad van State uitspraken over landbouwvergunningen en stikstof die de stikstofcrisis inluiden. Er daalt te veel stikstof neer in beschermde natuurgebieden. Ook de datum 14 juni 2019 verstrijkt zonder een aanvraag voor

een revisievergunning van de vliegbasis. Een nieuw ministerie mengt zich in het dossier. Het Rijksvastgoedbedrijf van het Ministerie van Binnenlandse Zaken stuurt namens de vliegbasis op 13 augustus 2019 een brief naar de Inspectie. Simpelweg wordt gemeld dat de aanvraag op zich laat wachten in verband met de uitspraken van de Raad van State. Een schriftelijke reactie daarop van de Inspectie zit evenmin in het dossier dat Liwwadders ontvangt. Het Rijksvastgoedbedrijf stelt in de brief van 13 augustus 2019: *Door deze uitspraken is de vergunbaarheid van de revisieaanvraag ter discussie komen te staan.*

Een vergunning moet immers gebaseerd zijn op de regelgeving en feiten ten tijde van de verlening daarvan.

Bij de vergunningverleningen voor de vliegbasis van voor de uitspraken van 29 mei 2019 werd de zogenaamde PAS berekeningsmethode toegepast. Die methode gaat er samengevat vanuit dat stikstof die vrijkomt bij onder andere het verbruik van brandstoffen gecompenseerd wordt door het verwijderen van stikstof uit natuurgebieden. Maar die verwijdering stond niet vast, reden waarom de Raad van State deze methode niet accepteerde. Bij bouwen op de vliegbasis en bij het taxiën, het opstijgen, het vliegen en het landen van vliegtuigen komt via brandstof stikstof vrij dat kan neerslaan in beschermde natuurgebieden.

Van 29 mei 2019 tot nu toe blijft de vliegbasis wijzigingsvergunningen aanvragen en ontvangen. De F-35 wordt wel weer genoemd in deze stukken. Er worden wijzigingsvergunningen door de Inspectie verleend voor reparatie, onderhoud en het proefdraaien van de F-35. Ook verleent de Minister van Defensie een vergunning voor de festiviteiten rond de officiële aankomst van de F-35 in Leeuwarden op 31 oktober 2019. Die vergunning gaat met name over demonstratievluchten. De bevoegdheid van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat betreft de activiteiten op de grond.

NATUUR

Stikstof heeft een negatieve invloed op natuurgebieden wanneer die daarvoor gevoelig zijn. Het geluid van militaire activiteiten speelt ook een rol. Zowel voor mens

als dier hebben met name de laagvliegrou-tes in beginsel een negatief effect. In de brief van 13 augustus 2019 vermeldt het Rijksvastgoedbedrijf een extra probleem naast de vergunbaarheid van de revisievergunning. De Vliegbasis Leeuwarden met het bijbehorende vliegverkeer heeft geen vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Dat een beoordeling op basis van deze wet moet plaatsvinden, hebben het Ministerie van Infrastructuur en Transport en het Mi-

nisterie van Defensie erkend in hun nota van antwoord van 19 december 2019 over de landelijke luchtruimherziening. Wat betreft het geluid wordt daarin gesteld dat de vliegroutes niet vastliggen, zodat een analyse van het effect van het geluid niet goed mogelijk is. Een toets op grond van de Wet natuurbescherming vraagt dat echter wel. Over het te beoordelen aspect stikstof staat in de brief van 13 augustus 2019 dat niet met zekerheid is te zeggen dat er geen natuurvergunningsplicht is. De PAS methode is immers vervallen.

DE NIEUWE GENERATIE PRIVATE LEASE

Private Lease v.a. **€199,-*** p/m

NIEUWE STAP, NIEUWE TOYOTA

Verandert je leven, dan verandert Toyota met je mee. Samenwonen, gezinsuitbreiding, nieuwe baan? Met Toyota Private Lease kun je je contract tussentijds aanpassen aan jouw situatie. Je kunt vooruitbetalen, je huidige auto inruilen en tussentijds de kilometrage aanpassen. Voor een vast bedrag per maand weet je precies waar je aan toe bent. Reparaties en onderhoud, wegenbelasting, verzekering én banden, alles is inbegrepen. Je betaalt alleen nog de benzine. Ontdek alle voordelen van Private Lease op toyota.nl/privatelease.

Brandstofverbruik (EU 2018/1832) varieert van 3,8-4,2 l/100 km (26,3-23,8 km/l); CO₂ 86-95 gr/km.

*Toyota Financial Services leasetarief per maand o.b.v. Toyota Private Lease, 48 mnd, 10.000 km/jaar, wegenbelasting in provincie Utrecht, incl. max. bonus/malus (12 schadevrije jaren) en BTW, en excl. brandstof • Tarieven kunnen afwijken per provincie i.v.m. wegenbelasting en bij gekozen uitvoering, wijziging van opties, looptijd, kilometrage, schadevrije jaren en gewicht • Meerkilometerprijs varieert tussen € 0,04 en € 0,11 per km, exacte prijs staat vermeld op de offerte • Actievooraanwaarden van toepassing • Toetsing en registratie BKR • directsales@toyota.nl • Actieperiode loopt van 19-12-2019 t/m 31-03-2020 (uiterste registratiedatum 31-03-2020). Prijswijzigingen en drukfouten voorbehouden. Toyota Financial Services brengt aanvullende autoverzekeringen onder bij Allianz Benelux N.V. (AFM-vergunningnummer: 12042158) • Toyota Private Lease is ook verkrijgbaar zonder aanvullende verzekeringen • Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.

Strikwerda

Dronrijp
De Aide Mar 12, 0517-232800

Heereveen
Businesspark Friesland-West 53, 0513-767200

Leeuwarden
Zuiderkruisweg 6, 73, 058-7271100

toyota-strikwerda.nl

GEMEENTELIJKE GRONDEXPLOITATIE

Door Jeroen Bogaard • Foto: Simon van der Woude

De gemeente Leeuwarden heeft een relatief grote grondvoorraad, waarover ze risico loopt. Hoe gaat de gemeente om met deze risico's en besteedt ze hieraan voldoende aandacht in de externe verslaggeving?

Dat de gemeente Leeuwarden er financieel slecht voor staat, is een publiek geheim. Met een solvabiliteit van slechts 9% in 2018 is ze een van de slechtste jongetjes van de klas. Vergelijkbare Nederlandse gemeenten met 100.000 tot 150.000 inwoners hebben een solvabiliteit van 29,2%. Alleen Emmen (4,1%) scoort nog slechter dan Leeuwarden, vanwege de al jaren verlieslijdende dierentuin Wildlands. De solvabiliteit is het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal en geeft een indicatie van de financiële weerbaarheid. Hoe hoger de ratio, hoe beter de gemeente tegenvallers in de exploitatie kan opvangen. Een solvabiliteit van minder dan 20% wordt door gemeenten over het

algemeen als het meest risicovol beschouwd en van meer dan 50% als minst risicovol.

Kwetsbaar

Met de weerstandscapaciteit van Leeuwarden is het dus slecht gesteld. Zorgwekkend, want de gemeente heeft een relatief grote grondbank van €139,8 mln eind 2018. Dat is 25,4% ten opzichte van de verwachte opbrengsten van de grond, bijna het dubbele van het gemiddelde percentage onder vergelijkbare Nederlandse gemeenten. Hoe lager dit kengetal hoe beter. Kortom: het financiële risico van de grondexploitatie van de gemeente Leeuwarden is hoger dan gemiddeld.

De relatief grote grondbank in combinatie met de lage sol-

vabiliteit maakt Leeuwarden kwetsbaar voor economische tegenwind. Er is immers kans dat de boekwaarde niet gerealiseerd kan worden, zodat schulden niet kunnen worden afbetaald. Afwaarderingen leiden door de hoge hefboom tot een onevenredig grote daling van het eigen vermogen en dus van de solvabiliteit. 'Voor ons financieel beleid

is de solvabiliteit niet relevant', stelt de gemeente Leeuwarden in het jaarverslag. Onzin natuurlijk. Het getuigt niet van financieel degelijk beleid. Er zijn eenvoudigweg te weinig reserves opgebouwd, waardoor de gemeente wellicht niet in staat zal zijn om aan haar verplichtingen op lange termijn te voldoen en meer zal moeten bezuinigen.

Actief grondbeleid

Waarom heeft Leeuwarden eigenlijk zoveel bouwgronden op de balans? De gemeente heeft altijd gekozen voor een actief grondbeleid. Dat betekent dat ze (voornamelijk agrarische) grond aankoopt, bouw- en woonrijp maakt en vervolgens verkoopt aan een projectontwikkelaar. Voordeel is controle over de

Altijd al willen dansen op oriëntaalse stijl of wil je gewoon een nieuwe dansstijl proberen? Pak je kans en kom met ons meedansen.

www.naomibellydance.nl of www.facebook.com/naomibellydanceschool

Naomi Bellydance School
Naomi Bellydance Entertainment

E-mail: info@naomibellydance.nl

Tel: 0618408747

birwa tours
Damwâld

C. Veenlandstrjitte 100 A, 9104 BN Damwâld

Voor meer informatie of
boekingen:

0511 42 41 35

info@birwa.nl www.birwa.nl

Met een korreltje zout

dinsdag 17 maart € 57

Inclusief: 2 x koffie/thee met wat lekkers, rondrit Twentse Zoutroute, lunch, Entree en rondleiding zoutmuseum, koffie/thee met cake

Shoppen Bataviastad

vrijdag 20 maart € 20

Chocolade en Hof van Twello

woensdag 25 maart € 84

Inclusief: 2 x koffie/thee met wat lekkers, presentatie/demonstratie chocolade maken en proeven, streeklunch, rondleiding Hof van Twello, 2 x koffie/thee met wat lekkers, Vergeten Groenten-kwis, 3-gangendiner + consumptie

Bakkersmolen en Rode Hoeve

woensdag 8 april € 79

Inclusief: 2 x koffie/thee met wat lekkers, rondleiding, proeverij, molenpresentatie, lunch, entree en rondleiding Kroonluchtermuseum, koffie/thee met wat lekkers, 3-gangendiner met consumptie

Rondvaart Vinkeveense Plassen Paasmaandag 13 april € 89

Inclusief: 2 x koffie/thee met wat lekkers, 3 uur durende rondvaart met aan boord een uitgebreide Paaslunch, op de terugreis een 3-gangendiner met consumptie

Anastasia de Musical

zaterdag 18 april € 145

Inclusief: vervoer, 1^e rang matineevoorstelling, 3-gangendiner + consumptie

Historische Amstelcruise

maandag 20 april € 79

Inclusief: 2 x koffie/thee met wat lekkers, 3 uur durende rondvaart met aan boord een lunch, op de terugreis een 3-gangendiner met consumptie

Nederland zingt

zaterdag 25 april € 28

Inclusief: busvervoer naar de Jaarbeurs, u dient zelf kaarten te regelen

TINA – de Tina Turner Musical

zaterdag 16 mei € 125

Inclusief: vervoer, 1^e rang matineevoorstelling

Prijzen zijn p.p. en inclusief administratiekosten

Vraag nu onze reisbrochure 2020 aan!

Tel: 0511 – 42 41 35 of per mail: info@birwa.nl

Leeuwarden blijft een actief grondbeleid voeren, zo blijkt uit de meest recente nota grondbeleid uit 2012. De stad zal echter geen gronden meer verwerven, omdat er al voldoende grond in bezit is. Ontwikkeling van De Zuidlanden en bedrijventerreinen blijft de komende jaren de agenda bepalen. Aangezien de nota alweer acht jaar oud is en de marktomstandigheden sindsdien zijn veranderd, is het tijd voor een update. Raadsleden zouden daarop moeten aandringen. Hopelijk zal de gemeente dan bewust kiezen voor een meer passief grondbeleid. Er is sowieso geen geld voor nieuwe grondverwerving.

BLIJFT BRON VAN ZORG

nieuwbouwplannen binnen de gemeentegrenzen en de realisatie van potentiële meerwaarden op de verkoop van gronden. Maar deze actieve grondpolitiek brengt ook veel risico met zich mee als gevolg van significante investeringen in grondverwerving. Dat is in het recente verleden pijnlijk duidelijk geworden. Na de kredietcrisis in 2008 is de vraag naar nieuwbouwwoningen ingezakt, waardoor veel plannen vertraging opliepen of niet doorgingen. Veel gemeenten hebben zodoende fors moeten afboeken op de verworven gronden, zo ook Leeuwarden.

Door schade en schande wijs geworden, is er de laatste jaren sprake van een forse afname van gemeentelijke grondverwerving in Nederland. Dit constateert accountant Deloitte op basis van onderzoek onder gemeenten in de periode 2011-2017. Gemeenten kunnen ook kiezen voor een faciliterende rol, waarbij de particuliere ontwikkelaar verantwoordelijk is voor de gebiedsontwikkeling en dus ook de risico's draagt.

Verslaggeving

Zoals gezegd ligt de focus voorlopig op het ontwikkelen van de bestaande grondbank. Gezien de risico's is het voor de raad en burgers van Leeuwarden zaak om de vinger aan de pols te houden. Naast het jaarverslag en de begroting publiceert de gemeente ook elk jaar een beknopte nota over de voortgang van de grondexploitaties. In deze laatste rapportage zijn de verwachte uitkomsten van de lopende grondexploitaties opgenomen en wordt een toelichting gegeven op de (belangrijkste) wijzigingen ten opzichte van het afgelopen jaar. Omdat grondexploitatie complex is, heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een handreiking voor raadsleden opgesteld met de belangrijkste aandachtspunten. Ook accountant Deloitte heeft een praktisch handboek voor gemeenten over het grondbeleid.

Door minimaal een keer per jaar de grondexploitatie tussentijds te toetsen zijn de grondexploitatieberekeningen actueel. Daarmee voldoet de gemeente Leeuwarden aan een belangrijke eis. Een andere basisvoorwaarde is dat de rapportages een volledig beeld van de verwachte werkelijkheid moeten geven, inclusief inzicht in de aard en omvang van alle risico's. Verder is het van belang dat uit de rapportages duidelijk wordt welke maatregelen zijn genomen om grote risico's uit te sluiten. We zullen dit nader bekijken.

Bouwgrond in exploitatie staat op de balans onder de post Voorraden en wordt gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten. Is de marktwaarde lager dan de geactiveerde waarde, dan dient er een afwaardering plaats te vinden. Bij de waardering speelt het verwachte resultaat (winst of verlies) een cruciale rol. Dit resultaat is een prognose van de kosten en opbrengsten van de grondpositie. Het is uiteraard een hachelijke zaak om dit goed in te schatten. Een jaar vooruit kijken is al moeilijk genoeg, laat staan meer dan vijf jaar. Maakt het college de juiste aannames?

Prognoses

De belangrijkste parameters zijn de opbrengstenstijging, kostenstijging en de rente. Voor de gemeente bestaan de kosten uit de verwervingskosten, civieltechnische kosten (sloop, bouw- en woonrijp maken) en plankosten. De omzet bestaat vooral uit opbrengsten uit woningbouwprojecten. Hier is de verwachte omzet gebaseerd op een inschatting van de VON-prijzen (Vrij Op Naam; bijkomende kosten zijn inbegrepen) en de stichtingskosten, ofwel de bouwkosten. Belangrijk is om te beseffen dat het effect van de VON-prijzen op de grondwaarde veel groter is dan de bouwkosten. Het college rekent met een kostenstijging

en een rente van 2,35%. Voor 2019 zijn de kosten voor het bouwen woonrijp maken verhoogd naar een stijging van 3,75%. Dat heeft dus een negatief effect op de waarde van de grondbank. Het langjarig rentepercentage is in overeenstemming met de richtlijn van het Besluit begroting en verantwoording (BBV), een commissie die gaat over de verslaggevingsregels.

Helaas geeft de gemeente geen onderbouwing van de schattingen voor de omzet- en kostenstijgingen. Ook ontbreekt een specificatie van de verwachte omzetontwikkeling per project. Dit zijn wel twee zaken die de commissie Bedrijfsvoering, Auditing Decentrale Overheden (BADO) in een recent rapport adviseert, weliswaar voor interne doeleinden. Deze commissie bestaat uit deskundigen die onder meer werkzaam zijn bij gemeenten, provincies, de VNG en de beroepsorganisatie van accountants (NBA). De verwachte omzetstijging van een woningbouwproject op een sterke centrumlocatie kan immers wezenlijk verschillen van een project in een buitenwijk. Wel maakt de gemeente logischerwijs een aparte schatting van de kosten- en omzetstijging voor kantorenlocaties en bedrijfsterreinen. Die kunnen immers sterk afwijken van die van woningbouwprojecten.

Scenarioanalyse

Ook geeft de gemeente een actueel inzicht in de verwachte financiële resultaten per grondexploitatie. Nieuwbouwwijk De Zuidlanden vertegenwoordigt 91% van de boekwaarde van de grondbank en verdient daardoor extra aandacht in de verslaggeving. Dit temeer daar het college voor dit project een bijzonder lange looptijd hanteert van 17 jaar (tot eind 2035). Om een lange terugverdientijd te voorkomen, heeft de BBV een richtlijn voor grondexploitatie van maximaal 10 jaar. Gemeenten mogen hier

van afwijken, mits goed gemotiveerd. Ook moet de gemeente aanvullende beleidsmaatregelen treffen om de risico's van een dergelijke lange grondexploitatie te beperken. Dit heeft het college vooral gedaan door het woningbouwprogramma te verlagen en de woningbouwprijzen af te toppen.

Op de korte termijn wordt voor de Zuidlanden uitgegaan van een gemiddelde productie van circa 275 woningen per jaar. Voor de lange termijn wordt vreemd genoeg geen verwachting meer afgegeven. Ook ontbreekt een risicoanalyse bij verschillende scenario's. Wat is bijvoorbeeld het effect als er niet 275 woningen per jaar worden verkocht maar slechts 175? En wat is het effect als de kostenstijgingen de raming van 2% per jaar blijven overtreffen? In de afgelopen jaren kwamen de planningskosten en de kosten voor het bouw- en woonrijpmaken steeds hoger uit dan verwacht. Een onderbouwing van de geschatte stijgingen per kostensoort zou wat dat betreft welkom zijn. Voorts kan

de stijging van bouwkosten de residuele grondprijs drukken. De grondprijs is immers het residu van de VON-prijs en de bouwkosten. Een stijging van de bouwkosten bij een gelijke VON-prijs leidt tot een lagere residuele grondprijs. Gezien de huidige krapte in de bouwsector stijgen de bouwkosten harder dan de inflatie. De gemeente zou hier in de verslaggeving meer aandacht aan mogen besteden.

Ruimtelijk beleid

Nieuwbouwplannen en de verwachte grondverkoop zijn vanzelfsprekend afhankelijk van de marktomstandigheden. Het woonbeleid moet goed afgestemd zijn op de toekomstige vraag. Houdt het college wel voldoende rekening met de veranderende samenstelling van de bevolking? Door de vergrijzing neemt immers het aantal eenpersoonshuishoudens toe. Volgens de laatste prognose van het CBS groeit de bevolking van Leeuwarden nog tot 2030, maar in de periode daarna tot 2050 volgt krimp. Wat zijn hiervan de gevolgen voor de woningvraag op Zuidlanden?

Het college zou op basis van de Primos-prognoses de toekomstige woningvraag in de gemeente beter mogen onderbouwen.

Binnen- en buitenzonwering van eigen fabricage

Openingstijden
ma. t/m vr.: 10.00 tot 17.00 uur
zaterdag: 10.00 tot 14.00 uur

"Ze zeggen dat we snel zijn"

Zwettestraat 29B | 8912 AV Leeuwarden | Telefoon: 058 213 2988 | mail@zonweringcorrect.nl

Hotel -Eetcafe Duhoux

sinds 1916

- BRUILOFTEN • VERGADERINGEN
- CURSUSSEN

GREATE BUORREN 4-8 • 9088 AE WIRDUM (FRIESLAND)
TEL: +31 (0)58 255 15 13 • EMAIL: INFO@HOTEL-DUHOUX.NL

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal bovenuit steken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, we leven nu wel in de eenentwintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat zoiets onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes • Foto Historisch Centrum Leeuwarden

KINDER

Winkels met typische kinderdingen had je natuurlijk ook. Vanzelfsprekend de twee gerenommeerde speelgoedwinkels Ter Horst en Hermans, respectievelijk op Over de Kelders en in de St. Jacobsstraat. Maar mogelijk nog interessanter was het oude ‘Speciaal Feestartikelenhuis’ van G. Dijk, vaker ‘fopwinkel’ genoemd, in de Grote Hoogstraat, naast de achteringang van meubelzaak Van Gelder, die een vooringang aan het Naauw had. Maskers, jeukpoeder, scheetkussentjes, roltongen, ashoedjes, neusfluitjes, kortom: alle eerste levensbehoeften op dit gebied. Zoals zoveel winkels in die tijd no-nonsense verlicht met een zootje tl-buizen. De vrolijkheid moest hier duidelijk van de slingers en fopsnorren komen.

En wat je als kind zo aantrok in de speelgoedwinkels verschilden natuurlijk per individu. Het was nog niet de tijd van de buitenmaatse plastic dingen in nog veel grotere plastic verpakkingen met daarin Amerikaanse monsters die vuurwaarden en laserpistolen bedienen. Je had bouwplaten, elektrische autootjes, elektrische treintjes, dinky toys, poppen en beestjes, allemaal door lieve verkoopsters aangeprezen. Vooral die kleutertoon is helemaal verdwenen. Zelfs jonge kinderen krijgen nu op rationele wijze uitgelegd waarom het ene

De laatste dakharkjes houden dapper vol

Door André Keikes

Dat kabelbedrijf Ziggo dit voorjaar ook in onze regio stopt met het doorgeven van het analoge tv-signaal zal maar weinigen iets uitmaken. Het is een formaliteit, want we kijken al lang digitaal. Het definitief verdwijnen van analoge tv, die vooral geassocieerd wordt met de vroegere hark-antennes op daken, is niettemin een mijlpaaltje. Waar zijn ze gebleven, die straten vol metalen rekjes op het dak. Lopend door Leeuwarden kun je er vandaag de dag toch nog wel een paar vinden. In de Cornelis Frederikstraat bijvoorbeeld, op de Troelstraweg en in de Ossekop. Let er zelf maar eens op tijdens een zonnige zondagmiddagwandeling.

Door de jaren heen hebben we heel wat mooie series en shows, bijzondere nieuwsgebeurtenissen en spannende sportwedstrijden binnengehaald via zo’n stang met zijstokjes. Zonder hark hadden we Mies Bouwman niet gekend, Johan Cruyff alleen gezien als we naar het Ajax-stadion waren gegaan en was de kleine Fred Emmer geen nationale Journaal-grootheid geworden. Zie je nu nog wel eens een vergeten harkje, bijvoorbeeld op het dak van Steps naast C&A op de Nieuwestad, dan krijg je er haast nostalgische gevoelens van. Een beetje vergelijkbaar met het weer horen van het ook al bijna vergeten geluid van een typemachine.

Officieel heet zo’n hark een yagi-antenne, want hij werd ooit, in 1926 om precies te zijn, uitgevonden door twee Japanners, onder wie Hidetsugu Yagi. Ze brachten een dipool, een reflector en een of meer directors bij elkaar, hebben deskundigen mij proberen uit te leggen. En dat werkte prima, tenminste naar de maatstaven van toen, want stormachtig en nat weer of zelfs een passerende brommer konden het signaal al aardig verstoren.

In de jaren vijftig en zestig, maar ook later nog wel, stonden ze in grote aantallen op daken, vaak vastgemaakt aan de schoorsteen, niet onverstandig, want in het noordwesten van Nederland kan het, zoals wij allen weten, flink waaien. In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwamen de centrale antennes in beeld, die voor een heel blok flats of woningen het signaal opvingen. Het was enige tijd vooral het voorrecht van de nieuwbouw, die met dat net wat sterkere apparaat zelfs Duitse zenders kon binnenhalen. Je zag dan onder anderen quizmaster Hans-Joachim Kulenkampff die ‘Einer wird gewinnen’, de Duitse versie van ‘Een van de acht’ presenteerde. Wie slechts zijn eigen harkje had, zag hem niet en moest zich dus maar behelpen met ‘Willy en Willeke’ of ‘Wereld op wielen’, ook leuk.

Die centrale antenne had nog een voordeel: ieder z’n eigen exemplaar was niet meer nodig en dat stond opgeruimd, vonden we. ‘Opgeruimd staat netjes’ was hoe dan ook het credo van een hele generatie. We wisten toen nog niet dat massa’s schotelantennes op daken, maar ook aan balkons en raamkozijnen, de opengevalen plaatsen graag wilden overnamen. De

Harkantenne op de Weaze in Leeuwarden

grote verandering kwam met de digitale tv, een ontwikkeling die uiteraard vroeg of laat moest gaan leiden tot het einde van het analoge signaal.

Hier en daar in Leeuwarden zie je de vergeten harkjes nog wel eens staan: op een woongebouw tegenover het laboratorium van Friesland Campina aan de Pieter Stuyvesantweg bijvoorbeeld, op een oranje pannendak aan de Weaze of op het dak van herenmodezaak Man of the World op de Nieuwestad. Je zou ze een bescheiden monumentenstatus moeten geven, gewoon een paar, om iets van de vroegere tv-geschiedenis te bewaren. Het zou toch ook aardig zijn geweest tenminste één ‘telegraafpaal’ te bewaren, zoals die ooit onder meer op de Voorstreek stond, ter hoogte van de afslag naar de Wortelhaven. Haast een Eiffeltoren, maar dan van Leeuwarder formaat.

En nog steeds golft de ene vernieuwing op antennegebied na de andere over ons heen. Nu we langzaam toegaan naar

5G-netwerken, die tamelijk recente toepassingen van mobiele telefoons ook alweer tot de geschiedenis veroordelen, en televisie overal bekeken kan worden, wordt duidelijk hoe snel de ontwikkelingen gaan. Welbeschouwd in één mensenleven van een harkje op je dak naar ongelimiteerde datatransmissie en the internet of things. De veelbezongen vooruitgang laat zich niet stoppen. Nadeel is wel dat de nieuwe systemen vaak gebruik maken van spuuglelijke (gsm- en umts-) antennes. Het enige dat hierbij telt is de functionaliteit. Kijk maar eens naar het monumentale vroegere PEB-gebouw aan de Emmakade, nu bedrijfsverzamelgebouw Emmastate. Het is door zijn respectabele leeftijd en opvallende omvang en uiterlijk wat je een landmark noemt, bovendien gelegen in een beschermd stadsgezicht. Maar op de westkant van het dak torent een omvangrijke antennemast boven alles uit, zonder enige boodschap aan de symmetrie en schoonheid van de architectuur. Dat kun je geen vriendelijke ontvangst meer noemen.

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

DINGEN...

Binnenstadkinderen leefden hoe dan ook een beetje anders

voordeliger is dan het andere, waardoor we per saldo uitkomen bij.... vul maar in. Of kinderen hebben iets gezien op tv of internet en grijpen het zelf wel uit de schappen in het sfeerloze grote winkelcentrum aan de rand van de stad, waar vaders of moeders auto klaarstaat om de boel thuis te brengen. Zouden die mallotig grote dozen daar ook in gebruik zijn geraakt om de kleine binnenstadsconcurrent de wind uit de zeilen te nemen. Want daar begint al gauw het grote sjouwen weer. Wie wil dat nog, nu ook het bezorgen, met uitzondering van pizza's dan, uit de mode is geraakt.

Bij ter Horst waren de juffrouwen zo mogelijk nog aardiger dan bij Hermans, maar het verschil was

slechts gradueel en misschien had Ter Horst ook wel net even meer speelgoed dat je aansprak dan bij Hermans, waar ze misschien wat 'technischer' waren ingesteld.

Binnenstadskinderen leefden hoe dan ook een beetje anders, zo valt aan te nemen. Ze konden in de eigen buurt etalages kijken zo vaak ze wilden. Zoals naar de metalen klok met opengewerkte messing wijzers achter het etalageraam van juwelier Klaas van Wieren in de Peperstraat.

Zo groot als de hele ruit en hij dééd het ook nog. En op zondag was het vrij stappen door het Naauw, waar je lekker vaart kan maken. Dat mocht door de week natuurlijk niet, om over dollen op je fietsje maar te zwijgen. Tegenwoordig fietst iedereen door het Naauw wanneer het zo uitkomt. Mag officieel niet, maar niemand zegt er meer wat van. Al lang blij dat er überhaupt nog een op een klant gelijkend mens voorbijkomt. In het Naauw was ook de wonderlijke luxe-artikelenwinkel

van de firma Joustra. Spullen uit den vreemde had je daar, Indonesisch, Chinees, want het was een winkel met een licht oosterse inslag, maar ook vaasjes, kandelaars, lampjes, stoeltjes, kastjes, tinnen en koperen prullaria en wat er al niet voor luxe doorging in die dagen. Kinderen waren niet weg te slaan bij de 'druipende' lava-lampen. 'Nou, nog één keertsje ploep sieën en dan mutte je weer met naar hús'. Waarmee maar weer eens bewezen is dat de iconen van destijds sterk kunnen verschillen per mens.

De winkel van Joustra in het Naauw

PERSOONLIJK INTERIEURADVIES

Maak een afspraak voor een **Design Date** en ontvang onze gratis stijlguides.

DE BOER

WOONPROFESSIONALS LEEUWARDEN

SCHRANS 131 | 8932 ND LEEUWARDEN
WWW.WOONPROFESSIONALDEBOER.NL

Open ook een
betaalrekening bij de
bank met de hoogste
waardering.

Bron: Consumentenbond juni 2019

Dijkstra Assurantiën
Spanjaardslaan 141
8917 AS Leeuwarden
T 058 - 2125000
E info@dijkstra-assurantien.nl
I www.dijkstra-assurantien.nl

Kop Leidsch Dagblad

Door Aly van der Mark • Foto's uit de collecties van Antje Schaafsma-Van Zuiden en Theo de Jager

Antje Schaafsma- van Zuiden recent

1999, Theo de Jager en Antje Schaafsma voor het huis, (achter het plantsoen)

De nacht van 24 februari 1961 zal Antje Schaafsma- van Zuiden nooit vergeten. Ze was 24, woonde nog thuis met haar vader Arie van Zuiden, conciërge van de Ambachtsschool, haar moeder Baukje Juckers en kostganger Appie Stoelwinder op nummer 30 in de Menno van Coehoornstraat. Ze lagen een uurtje in bed toen ze gewekt werden door een enorme knal.

A

‘We trilden a
We zeiden, w
Mijn vader w
hoorden we v
en toen hadd

gehaald. Met beneden kon luitenant Th was met de k blijven hang

“o d
tot ik beseft

tot ik beseftte dat ik zowel mijn richtings- als mijn hoogteroer kwijt was. Ik tolde en tuimelde richting aarde, levend op de schietstoel-zuurstof die ik via het masker kreeg ingeblazen.

De krachten die op mij inwerkten maakten het echter onmogelijk de schietstoel-handle boven mijn hoofd te gebruiken. Gelukkig was kort tevoren een nood-handle tussen de benen aangebracht. Ik slaagde er in deze in werking te stellen en vervolgens werd ik er met een enorme snelheid uitgeslingerd, de donkere nacht in."

Het vliegtuig stortte neer bij de Jorwerdvaart onder Weidum en vloog in brand. Intussen viel De Jager in zijn schietstoel van 12 naar 3 kilometer hoogte met een snelheid van 240 kilometer per uur bij een temperatuur van -56 graden. Pas toen ging de parachute open. Citaat: "Ik probeerde me te oriënteren, zwevend met een sterke zuidenwind in de richting van Leeuwarden. Al met al heb ik bijna een kwartier aan de parachute gehangen. Onder me zag ik de nieuwe, vijftig meter hoge silo met de neonletters C.A.F. Door de chute te sturen, probeerde ik in de richting van een plein te sturen, in ieder geval kerktorens, flats, schoorstenen en andere obstakels vermijgend. Maar helaas de beoogde plek, een pleintje, werd niet gehaald en in plaats

Real Tosti in town!

1e verdieping van het Zaailand
Zaailand 161 - Leeuwarden
T. 058-7410005

Menno van Coehoornstraat in onrust Vlieger landde op huis familie Van Zuiden

Antje van Zuiden in haar slaapkamerraam

GELUKSVOGELS VEILIG OP BEGANE GROND

De Jager (l) en Kuper proosten op de goede afloop

Theo de Jager als piloot

fan dy piloot op it dak”

daarvan kwam ik op een plat gedeelte terecht van een huis in de Menno van Coehoornstraat.”

De Sabre van tweede luitenant Jaap Kuper vloog nog een eind door. Kuper verliet het vliegtuig boven Zwagerveen met zijn schietstoel, hij kwam neer midden in een weiland. Daardoor duurde het nog een hele poos voor de basiscommandant begreep dat ook hij de crash had overleefd. In een meertje bij Warga zijn een paar brokstukken gevonden, maar het vliegtuig zelf is niet terug gevonden, waarschijnlijk is het in de Waddenzee of in de toen nog Lauwerszee terechtgekomen.

Antje Schaafsma –van Zuiden: ‘Later denk je, wat hebben die mannen een mazzel gehad. Om de scholen waren allemaal hekken met ijzeren punten, Theo had op een kerk terecht kunnen komen of in de punten van die hekken. Hij vertelde ons later dat hij hoopte te landen op het pleinje voor de ambachtschool, maar dat mislukte en zo kwam hij op ons dak terecht.’

De hele Nederlandse pers kwam eropaf en dat is nog een hele poos doorgegaan. Antje: ‘Ik was de hele dag nog trillerig, later stond in de krant dat ik een lichte shock had.

We zijn wel nuchtere Friezen, maar dit moesten wij wel even verwerken. Theo de Jager moest zes weken plat, want zijn rug

had in beste klap gekregen en hij had twee jaar eerder ook al een crash gehad waarbij hij de schietstoel had moeten gebruiken. Later heeft hij weer contact gezocht. Hij kwam langs met een doos sigaren voor mijn vader en een doos bonbons voor mijn moeder. Veel later stonden we nog steeds in de belangstelling, je kon nergens komen of het was: “O, dat bin jou fan dy piloot op it dak.”

En allemaal grapjes: “Nou it hat niks skeeld of hij hat door it dak heengaan en dan was ie boven op jou fallen.” En dat was oek su, it was in oud hús en it gebeurde flak boven myn bed.’

Antje heeft nog lang contact gehouden met ‘haar’ piloot: ‘In 1999 heeft hij me weer opgespoord met Jaap Hellinga van de Leeuwarder Courant. Na zijn pensioering is hij naar Portugal verhuisd, maar hij was terug in Nederland voor een reünie. Toen zijn we samen naar het huis gegaan waar het allemaal is gebeurd. Het was een ontzettend aardige man en mijn man en ik zijn ook nog bij hem op bezoek geweest in Portugal.’

De vraag is natuurlijk: leeft Theo de Jager nog? Het heeft enig speurwerk gekost, maar het is gelukt om deze te beantwoorden: De Jager woont in de Algarve in Portugal. Hij is nu negentig jaar maar nog in volle gezondheid en hij geniet volop van het heerlijke klimaat.

LUNATOKERMIS VERBANNEN VAN CAMBUURPLEIN

Se probere je sofeul mogelijk op kosten te jagen

Andries Veldman

‘Ut is triest dat we ferhúze mutte. Net nou we oans jubileum viere.’ Vanaf de oprichting in 1950 stond de Lunatokermis op het Cambuurplein. Dit jaar is de populaire wijkkermis verbannen achter het Cambuurstadion op het voormalige voetbalterrein van Leeuwarden. ‘Ferbannen, so foelt ut wel.’

Douwe de Vries en zoon Fokke Barend zijn de twee vrijwilligers die al jaren betrokken zijn bij de Lunatokermis (Lunapark Annex Tentoonstelling). Ze zijn teleurgesteld in de gemeente Leeuwarden die haar oren heeft laten hangen naar de Jumbo en de Lidl op het Cambuurplein en hun vrees om klandizie mis te lopen. ‘Se hewwe net solang seurd tot de gemeente seit het dat we ferhúze mutte.’ Een verhuizing van een dergelijk evenement leidt meestal tot aftakeling. Ook de vrijdagmarkt op het Wilhelminaplein, die regelmatig moet verkassen naar Nieuwestad en Wirdumerdijk, heeft hieronder te lijden. Er vallen gaten die niet meer worden opgevuld. De wijsheid ‘oude bomen moet je niet verplanten’ doet ook hier opgeld.

Vader en zoon De Vries boekten vorig jaar nog een juridische overwinning toen de plaats van de kermis ook al ter discussie stond. Nu gooien ze de handdoek in de ring, ook omdat het procederen ten koste gaat van de opbrengst van de kermis, die ten goede komt aan de wijken Insulinde en Schieringen. ‘De winkeliersvereniging benadeelt de armste buurten van de stad. Jammer dat ut su mut en dat de gemeente hier gien oog foor het.’ Van de gemeente Leeuwarden kon de kermis wel verkassen naar het Zaailand of naar het parkeerterrein achter het WTC. ‘Ja, duuh!’ De twee organisatoren kijken elkaar aan en schudden het hoofd bij zoveel onbegrip. ‘So'n kermis hoort fansels in soa'n wyk.’

Douwe de Vries roept nog maar eens de geschiedenis in herinnering. Het was kleermaker Henk van der Roest van het Vliet die zeventig jaar geleden met het idee van een kermis op de proppen kwam om een buurthuis in de wijk te ondersteunen. Er kwam zoveel geld in het laatje dat ook andere buurt evenementen hiervan konden profiteren. Maar ook toen al kwam de gemeente aanzetten in een poging de opbrengsten af te romen.

Fokke Barend: ‘Se probere je sofeul mogelijk op kosten te jagen. Fan de Jumbo moesten we verkeersregelaars inhuren.’ Douwe: ‘Dat kost je 29 euro ex btw per uur. Se mutte dur fanaf negen uur 's morgens staan. Ut gaat allemaal af fan de opbrengt foor Insulinde en Skieringen.’ Fokke Barend: ‘Se treitere je weg.’ Douwe: ‘We hewwe gesprekken had op ut stadhús, met so'n Griekse jongen. Best aardige vent, maar oek op 'e lijn: fut fan ut Cambuurplein.’ Fokke Barend: ‘We hewwe nou un enorm draaiboek, foor un eenvoudige kermis.’ Douwe: ‘Froeger kwam Groenhof langs van de markt- en havendienst. Die riep wat en je seiden ja, ja en ut was klaar. Kreeg je de vergunning. Nou sitte we met juristen en een secretaresse om tafel en un paar ambtenaren met ondúdele status.’

De twee gaan er ondanks alles een mooie kermis van maken. Van 1 tot en met 5 april is iedereen welkom in de autoscooter, de veertig meter hoge booster en de cakewalk, die nu Adventure House heet. Ingang bij De Klomp aan de Insulindestraat. De Plataanschool en 't Kampke krijgen weer zakjes met muntjes uitgedeeld om een bezoek te brengen aan de kermis. Douwe: ‘Bij sommige skoalen wuden se gien muntjes meer hewwe. Froegen se de kienders later wat se ut mooit op skoal fonnen: de muntjes fan de kermis!’

Uw persoonlijke makelaar

TADEMA
MAKELAARS

AANKOOP | VERKOOP | BOG | NIEUWBOUW | TAXATIES | VERHUUR | BEHEER

Schrans 19 | 8932 NA Leeuwarden | Tel. 058 280 33 00 | info@tadema-makelaars.nl
www.tadema-makelaars.nl

Eric Hoekstra

het kwaad afzwerend te Leeuwarden

MOORD

Er is een gids die je langs alle locaties in Amsterdam leidt waar iemand vermoord is. Onbekend is of de route ook langs de abortuskliniek gaat.

Is abortus moord? Je kunt er eindeloos over discussiëren, maar ik zou het zekere voor het onzekere nemen. Wie tegen abortus is, moet ook bereid zijn mee te helpen aan het grootbrengen van de baby.

Onbekend is of de moordroute ook langs de studio van de NPO gaat. De NPO geeft immers een podium aan moordenaars en hun meelopers (ISIS-vrouwen, Holleeder).

Op televisie zijn altijd veel series waarin vermoord wordt. Zo had je vroeger 'Murder, She Wrote.' Wij maakten daarvan: 'Murder, She Hoped.' Want dat hoop je, als je naar zo'n serie kijkt.

Waarom kijken mensen naar dat soort series? Kojak, Inspecteur Morse, Derrick: de lijst is lang. Maar ik steek de

hand in eigen boezem: ook in Star Wars vallen talloze doden tot eer en glorie van de held.

Er zijn ook games waarin je lekker je tegenstanders doodschiet of op andere wijze afmaakt. Ook als u een partij die drugs wil legaliseren. Alle drugs verkorten je leven en veroorzaken geweld. Nog los van het feit dat ze je geestelijk doodmaken. D66, de partij van de Dood.

Zelf zeggen ze dat ze 'voor meer vrijheid' kiezen. Dat klopt. De vrijheid om drugs te verkopen, de vrijheid om je dood te spuiten, de vrijheid om onder invloed van drugs iemand dood te rijden, de vrijheid om je eigen leven kapot te maken. En het leven van anderen. Want elke drugsgebruiker neemt er altijd een paar mee.

D66 is ook voor euthanasie: mensen doodmaken die dood willen. Maar ze vertellen er niet bij dat veel mensen die dood willen financiële problemen hebben. Financiële problemen die mede veroorzaakt zijn door het financieel beleid van partijen zoals D66. En natuurlijk, het marktdenken zal uiteindelijk dicteren dat oudere bijstandstrekkers en zieke AOW-ers ook 'geholpen' moeten worden.

Ik ben een slecht mens. Maar voor mijn bekering tot Jezus Christus heb ik, zelfs ik, nooit begrepen waarom Hitler alle Joden wilde doodmaken. Er was op dat moment geen enkele noodzaak toe, geen enkele, zelfs geen politieke. Wat is de reden voor al dat geweld? Wat is de reden voor de cultus van de dood op de televisie? Voor moordfilms, oorlogsfilms, geweldsfilms? Voor alle horror die het journaal zo graag breed uitmeet? Voor de beelden van slachtoffers van ongelukken en oorlogsgeweld? Waarom kijken we daar graag naar?

Het enige redelijke antwoord is dat het Kwaad een actieve levende kracht in de menselijke geest is. We noemen die kracht Satan. Satan was een mensenmoordenaar vanaf het begin. Die kracht moet jij weerstaan en afbreken. De rest is geleuter en smoesjes.

BELUISTER DE PODCASTS OP LIWWADDERS.NL

Met **Mark Lettinga** praten we over verslaving in Friesland. Volgens Lettinga stijgt het aantal verslaafden in Friesland. Hij vertelt in deze podcast over zijn turbulente leven en hoe hij met drugs in aanraking kwam. **Eric Blaauw** is lector Verslavingskunde aan de Hanzehogeschool in Groningen. Hij is ook als onderzoeker verbonden aan Verslavingszorg Noord-Nederland. In de podcast wordt gevraagd of er niet genoeg onderzoek gepleegd is en of de zorg bezig is zichzelf in stand te houden.

Met **Rutger Boelsma** (RBC Consultants) spraken we over het midden- en kleinbedrijf, de motor van de Nederlandse economie. Boelsma laakt de houding van de overheid ten opzichte van het midden- en kleinbedrijf. 'Daar denkt men: ach, ze gaan toch wel door.'

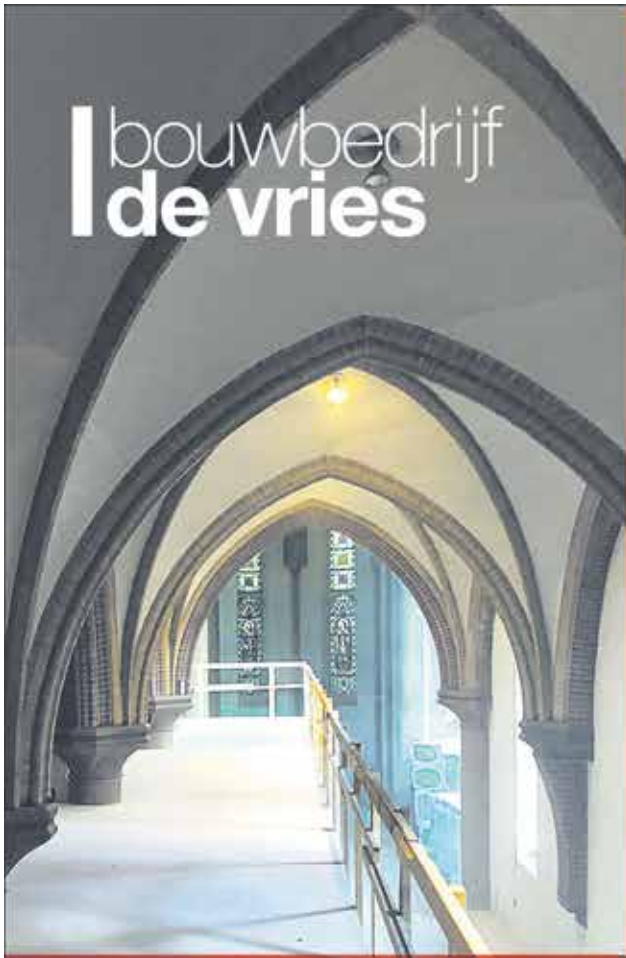
BELUISTER DE PODCAST OP LIWWADDERS.NL MET RUTGER BOELSMA

- 5000 tot 7000 Friese mkb-bedrijven verdwijnen
- de rol van banken is nog steeds troebel

- NOM moet afdalen naar het mkb
- Friesland verliest pareltjes van bedrijven
- onderwijs mist les in hardheid van het ondernemen

BELUISTER DE PODCAST OP LIWWADDERS.NL MET MARK LETTINGA

- ik herkende bij in de hoofdrolspeler van The Wolf of Wall Street
- ik gebruikte, loog en bedroog
- overheden weten niet wat ze moeten doen

bouwbedrijf de vries

Wonen waar je maar wilt.

Je huis, dat moet een fijne plek zijn. Een plek die voldoet aan jouw wensen en aansluit bij wat jij nodig hebt. Wij realiseren wooncomfort voor iedereen. Of je nu 8 of 88 jaar bent. Op de meest uiteenlopende en verrassende plekken. Bouwbedrijf de Vries Leeuwarden is dé dynamische, vakkundige en allround aannemer voor uiteenlopende werkzaamheden in Noord-Nederland. Van kleine verbouwing tot grondige renovatie, van utiliteitsbouw tot schadeherstel. Meer weten? Kijk op www.bdvl.nl

Spanjaardslaan 12a | 8917 AT Leeuwarden
T 058 212 91 74 | info@bdvl.nl
www.bdvl.nl

'IK TREK HET KLEED OMHOOG EN VEEG ALLES WEG WAT ERONDER LIGT'

Joke Land is psycholoog en directeur van het gelijknamige bureau. De geboren Britsumse studeerde in Leeuwarden en Groningen, Amerika en Canada en runt nu vanuit het Drentse Ansen internationaal Instituut Toepasbare Psychologie - Bureau Land. Land is de nuchterheid zelf en houdt van snel resultaat. 'In zes sessies moet er iets substantieels veranderd zijn.'

Ze komt net uit een Friese kustplaats waar een team onenigheid heeft op samenwerking. Land wordt ingehuurd om een oplossing te vinden, eventueel te forceren. Ze denkt na de eerste ontmoeting met de groep al te weten wat er aan de hand is. 'Ja, dat durf ik wel te zeggen. Hoe dat eraan toegaat tijdens zo'n eerste bijeenkomst? Ze zijn nog een beetje bang om het scherp te benoemen en praten nog wat om het probleem heen. Ik bied ze een escape aan, maar als ze niet bij machte zijn zelf de opening te maken, dan haal ik ze naar Ansen en pak ik ze bij hun spreekwoordelijke oren.' Land, psycholoog en Systemisch Specialist, werkt met persoonlijkheidsprocessen en de zielsprocessen. 'Mensen voelen zich beschadigd in situaties of door anderen en zien op een gegeven moment geen oplossing meer.' Als je dat door laat gaan worden ze ziek, geestelijk en lichamelijk. Dan wordt het tijd voor krachtadig ingrijpen, luidt het advies van Joke Land. 'Het is psychologisch kapitaal. We leren mensen begrijpen waarom het zo werkt. Dat doen we met trainingen en opleidingen of teamsessies of individuele afspraken.'

'Het mooie van dit vak is dat je met mensen werkt. Als je kennis in mensen zaait, dan gaat er iets bewegen. Het is heel fijn dat mensen zelf begrijpen waarom ze met zichzelf in de knoop zitten. Als ze dit zelf ontdekken, kunnen ze iets veranderen.' Land vaart het liefst recht door zee en is geen liefhebber van langdurige therapeutische sessies. 'Je ziet verschrikkelijke dingen. Ik coach zes keer en dan moet er iets substantieels veranderd zijn. Als het in twee keer kan, dan doen we het niet in vier keer. We gaan hier geen dertig praat sessies houden.'

Bureau Land, sinds 1993, zes medewerkers, bestaat uit vier verschillende onderdelen: individuele coaching, eigen opleiding Neuro Linguïstisch Programmeren (NLP), Systemisch Werk, team opleidingen, bedrijfscoaching en coaching op de Bahama's. 'Voor dat laatste onderdeel neem ik drie of vier mensen mee, dat kunnen bijvoorbeeld directeuren zijn van grote organisaties, docenten, verpleegkundigen. Hun beroep maakt niet uit ook ingenieurs of financiële controllers gaan mee. Dan gaan we met die groep coachen en opleiden Ver weg in een andere cultuur die dan met elkaar ook een tijdje erg basic leven.' Bureau Land werkt in haar eigen locaties in Ansen, Groningen, Leeuwarden en Utrecht.

Het basisvraagstuk waar Bureau Land mee werkt bestaat uit goed communiceren en verbinding. 'Dat is het fundament.' Eigenlijk komt het neer op goed luisteren, goed kijken en elkaar goed kunnen en willen begrijpen. We werken vanuit confronterende compassie en verschaffen

Psychologisch Kapitaal. Als je weet hoe je moet verbinden, communiceren en doorgronden, dan bereik je meer dan je ooit zou vermoeden. Alles is communicatie. Het gaat erom hoe je je als individu verhoudt met de wereld om je heen. Verpleegkundigen, docenten, ict'ers en verkopers kloppen bij ons aan. Maar ook ondernemers die succesvol zijn geweest en vinden dat ze allemaal met hun vaardigheden kunnen. Binnen het cognitieve vlak met NLP of op dieper niveau met ons eigen Systemisch Werk SCDM©. Let op, dat je in dit werk je een psycholoog nodig hebt! Wij weten wat we doen. We bieden een gelaagde opleiding aan voor persoonlijke en professionele ontwikkeling in werk, werkrelatie of in de liefde. Een psychologische update of zelf Capital Coach worden behoort ook tot de mogelijkheden.' En bij ons word je een goede coach, namelijk een coach op de psychologische structuur.'

Overeind blijven in de zorg? Bureau Land speelt in op de arbeidsverhoudingen binnen het zorgbedrijf. Op de website leest de bezoeker: Werk je in de zorg en word je gepusht om steeds harder te werken? Vind je het lastig om je grenzen te bewaken? In deze training maak je opnieuw contact met je passie voor het vak en wordt Zelfzorg vanzelfsprekend. Na afloop sta je beter in contact met je organisatie en kun je je toch meer richten op de beste zorg voor je cliënt. Joke Land: 'Ook hier gaat het om communiceren, begrip voor elkaars positie en begrijpen wat de ander bedoelt.' Maar vooral om: hoe werkt het in de diepste laag voor jou? Ken jij jezelf? Waarom werk je je zelf dan over de kop?

In het voormalige café-restaurant in Ansen dat door Land omgebouwd is tot opleidingsinstituut zijn tijdens het bezoek van de verslaggever tweeëntwintig mensen aanwe-

zig 'die iets willen leren.' Een bekende popsong luidt het einde van de middagpauze in. Na de muziek is het geruime tijd stil in de zaal. Joke Land: 'Dit zijn mensen die al in opleiding zijn. Het is altijd spannend om elkaar te leren kennen. Wat is het onderwerp vandaag? Oude gevoelens die je in het heden plagen moeten op hun plek komen te liggen In het verleden. mensen zijn soms onbewust boos of verdrietig en die gemoedstoestand beïnvloedt ons dagelijks leven. De vraag is dan: hoe kunnen we die onbewuste onderstroom ontdekken en reguleren. Dat kunnen ze in deze Leergang Total Coaching@I leren of in de NLP Opleiding of Systemische Opleiding start vier keer per jaar.'

'Wat ik goed kan? Ik ben een psycholoog en systeemspecialist. Ik ben deskundig in systemische dynamieken binnen families, organisaties en teams. Ik trek het kleed omhoog en haal pijnlijke dingen eronder vandaan. Die proberen we te verstoppen maar dat lukt niet. We zijn allemaal op een bepaalde manier opgevoed. Binnen de ene familie zegt men: sla er maar op los en binnen de andere wordt over geschillen niet gesproken. Ik ben niet van de langdradige school. Heling hoeft niet lang te duren, mensen kunnen als ze het voelen en begrijpen snel zelf stappen maken. Het gaat hier ook niet om grote stoornissen. het gaat hier over levensprocessen. We houden mensen theoretische en praktische adviezen voor. Opeens zien ze het licht. O, zo zit het, hoor ik dan.' Daar kan ik mee verder. Toepasbare psychologie, dat is nodig in de wereld. Wij bieden dat.'

SCHRANSEN OP DE SCHRANS IN UT SKRANSHÚSKE

'Schransen op de Schransen in ut Skranshúske. Als je slager bent, dan presenteer je iets speciaals. Neem ons broodje bal. Dat is een puur stukje rundvlees, dat is zeker geen paneermeelbal. Neem onze plates die we sinds kort in onze heerlijk verwarmd húske serveren: een frisse salade met daarbij keuze uit: broodje rendang, kip Mexico of warme stoof (boeuf bourguignon). Hoog op smaak geserveerd in een prettige omgeving en alles rechtstreeks uit onze slagrij. Of een lekkere kippenpoot peuzelen aan ons barretje? Met ons Skranshúske - let eens op de mooie raketverlichting - hebben we onze slagrij naar een ander niveau getild. Kom langs en kom proeven!' MEINO SWART, INTERNATIONALE SLAGERIJ VREDE IN DE SCHRANS IN LEEUWARDEN

• Meer dan 500 soorten wijn uit eigen import
• Meer dan 140 soorten whisky
• Meer dan 180 soorten buitenlandse gedistilleerd
• Meer dan 120 soorten binnenlands gedistilleerd
• Meer dan 140 soorten speciaal bier
• Ruim assortiment accessoires, verpakkingen en glaswerk
• Relatiegeschenken van A tot Z voor u geregeld!

**DE GROOTSTE
IN WIJN, GEDISTILLEERD EN SPECIAALBIER**

**DÉ WIJNWINKEL
Wielinga**
LEEWARDEN

Molenstraat 34 Leeuwarden • 058 - 2125806 • www.wielinga.nl

TACO MUNDO
Mexican Delivery

NUEVO!
PROBEER NU
QUESADILLA
SPICY GRILLED CHICKEN
5.25

Bestel op **TacoMundo.com**
Taco Mundo Leeuwarden, Tuinen 43

ANITA VORENKAMP DIËTISTE **WALDKORN KLINKT GOED, MAAR BEVAT WEINIG VOEDINGSWAARDE**

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

'Door de bewerking van ons voedsel verdwijnt de voedingswaarde. Een brood als Waldkorn klinkt goed, maar het bestaat voor een groot deel uit witte bloem zonder al te veel voedingswaarde.' Anita Vorenkamp van het Voedings- en Dieetadviesbureau uit Burgum is diëtiste en heeft zich gespecialiseerd in orthomoleculaire voeding. De bekende Schijf van Vijf van het Voedingscentrum gebruikt ze niet. 'Wij gebruiken de voedingspiramide.'

In een kleurige piramide staat opgesomd wat de bewuste eter zou moeten doen om 'gezond' te blijven of tenminste fitter dan die nu is. Anita Vorenkamp: 'We moeten weer nuchter gaan nadenken over voeding en voedsel. Hoe minder bewerkt ons voedsel is, des te beter. Daarom vind ik het programma van de Keuringsdienst van Waarde ook zo interessant.' De programmamakers prikken wekelijks door allerlei mooie praatjes van fabrikanten heen. 'We moeten niet te goedgelovig zijn. Wat ons wordt aangeboden is gewoon business.'

De discussie rond suiker is momenteel een hot topic en Anita Vorenkamp beaamt dit volmondig. 'Als diëtiste ga ik niemand iets verbieden, maar mijn boodschap is wel: denk na en ga goed om met voedsel.' Op de voedingspiramide van Anita Vorenkamp staat de aanbeveling het

eten van groente met stip op één. Maar liefst driehonderd gram is de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid, en het liefst zien de opstellers van de piramide ons zelfs een halve kilo per dag weggauwen. Anita Vorenkamp: 'Ik snap ook wel dat het niet aantrekkelijk is om bij je ontbijt met groenten te beginnen. Dat hoeft ook niet. Maar gedurende de dag kun je gemakkelijk op het gewenste niveau komen als je afstapt van pakjes en zakjes, dus zelf soep maakt, of een tomaat op je boterham met kaas legt. En eet brood van hele granen.'

'Het mooie van dit werk is het coachen van de cliënt. Die komt bij mij met soms vage klachten over zijn gezondheid. Ik breng in kaart wat die klachten precies zijn, wat men al heeft geprobeerd om ze te verhelpen, welk doel men voor ogen heeft en wat de voedingsgewoonten zijn. Andere aspecten die van belang zijn om

de balans te herstellen zijn de leefwijze en gewoonten die men van huis uit heeft meegekregen. Stress is ook een belangrijke factor voor menselijk falen. Met die kennis kom ik tot een realistisch advies.'

Als beroepsgroep van diëtisten moet men zich voortdurend verweren tegen allerlei onzin die vooral op het internet is te vinden. 'Het is niet zo dat wij de wijsheid in pacht hebben, maar wij beoefenen een vak. Een vak dat wij continu bijhouden. Ik ben ook aangesloten bij het Kwaliteitsregister voor Diëtisten, lid van de Diëtisten Coöperatie Nederland en de Maatschappij ter bevordering van de Orthomoleculaire Geneeskunde. Dit zorgt voor een solide basis en voorkomt dat we met alle winden en trends meewaaien.' De eter wordt soms wat simpel van al die enthousiaste, elkaar vaak tegensprekende eetgoeroes met hun boekjes.

'Ik had hier laatst een mevrouw die resoluut wilde stoppen met de suikers. Ze was te zwaar en voelde zich

Ik probeer mensen aan het denken te zetten

niet fit. Ze wisselde aardappelen, rijst en pasta in voor groenten. Na een week voelde ze zich al stukken beter. Ik zeg niet dat deze drastische aanpak op iedereen toepasbaar is, maar ik wijs wel steeds vaker op de oorsprong van onze producten, de oervoeding. Bij oervoeding gaat het om pure, natuurlijke voeding die voornamelijk bestaat uit groenten, fruit, noten, zaden, eieren, vis,

schaal- en schelpdieren en mager vlees. Het liefst vlees van dieren die veel beweging hebben gehad en met gras gevoerd zijn. Ik verwijs mijn cliënten daarom graag door naar de biologische winkels hier in de buurt of naar de boer. Ik probeer mensen aan het denken te zetten. Lees bijvoorbeeld boeken als Oergondisch genieten of De Oerkeuken, dat is niet alleen lekker, daar word je vrolijk van!

U kunt zelfstandig wonen met professionele en warme zorg bij de hand

Voor mensen (ook echtparen waarvan één zorg heeft) met behoefte aan zorg, aandacht en veiligheid kan dit in Fidesta 't Vissershûs.

U woont in uw eigen ruime appartement in deze kleinschalige woonzorglocatie en kan meedoen aan de vele dagactiviteiten die worden georganiseerd. Er is een grote gemeenschappelijke huiskamer met een serre als TV kamer.

Alle woningen hebben een woonkamer met keukenblok, slaapkamer, een ruime douche met toilet.

Op dit moment zijn er nog appartementen beschikbaar

Bel voor meer informatie: Jan & Greta Visser 06-51 88 77 51
info@fidestazorg.nl | www.fidestazorg.nl

't Vissershûs
 Fidesta zorg

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Mét oog voor uw emoties.

Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel 058-2664085 voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
 T 058-2664085
 Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl

www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner
 Plan je nieuwe toekomst!

Bibliotheek

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

Overheid overschat digitale vaardigheden burger

'Ik moet een brief van de overheid ook zelf soms twee keer lezen.' Getty Bouma, medewerker programmering van dbieb en Jolanda Sijtsma, vrijwilliger bij het Buurtservicepunt, zijn gepokt en gemazeld in de digitale dienstverlening. Maar zelfs de deskundigen kijken soms op van de brieven die de overheid stuurt. Binnen de bibliotheek van Leeuwarden in de Blokhuispoort en in enkele wijken helpen zij iedereen die kennis wil maken met de computer of vastloopt in de wonderlijke digitale wereld.

De moderne bibliotheek is allang niet meer louter een uitleeninstelling voor boeken. 'We doen veel meer', vertelt Getty in café De Bak dat is gevestigd in de bibliotheek. 'Binnen de bibliotheek hebben we drie grote pijlers: de boeken, het onderwijs (ook op basisscholen met leesconsulenten) en de programmering. Alles wat wij aanbieden houdt verband met ontwikkeling van personen. Onder de programmering valt bijvoorbeeld het ontwikkelen van basisvaardigheden zoals taal en digitale vaardigheden.'

Getty: 'De overheden hebben de digitale vaardigheden van hun burgers overschat. De omslag waarmee fysieke loketten zijn opgeheven en digitale geopend is te snel gegaan. Dat erkennen verschillende instellingen nu ook. Vier jaar geleden hebben we met de Belastingdienst een afspraak gemaakt om als bibliotheek een belangrijke rol te gaan vervullen bij de informatievoorziening richting de burgers. Inmiddels zijn er binnen de zogenaamde manifestgroep diverse instellingen (Sociale Verzekerings Bank, Rijks Dienst voor het Wegverkeer, Centraal Justitieel Incasso Bureau, Dienst Uitvoering Onderwijs,

Jolanda Sijtsma (links) en Getty Bouma

Uitkeringsinstituut Werknemersverzekeringen) aangehaakt waarvoor we dezelfde rol vervullen: hulp en voorlichting geven bij het invullen van allerlei documenten en formulieren.'

Voor de uitvoering van dit project is het Leeuwarder Buurtservicepunt ingeschakeld, waar dertig vrijwilligers bij betrokken zijn. Jolanda Sijtsma: 'Ik zit naast degene die een vraag heeft over bijvoorbeeld DigiD (het systeem waarmee Nederlandse overheden iemands identiteit kunnen verifiëren, een soort paspoort voor overheidsinstanties). Dan klap ik mijn laptop open en ga met die persoon stap voor stap door de materie. Na afloop hoor ik meestal een zucht van opluchting: o, zit dat zo!'

De twee vrouwen schatten dat zo'n drie miljoen Nederlanders moeite hebben met het aanvragen van regelingen, het invoeren van gegevens voor kwijtscheldingen of het werken met DigiD. Jolanda: 'Dat is een enorme groep, dat heeft de overheid zwaar onderschat. Ook mensen uit andere culturen worstelen met deze materie. Die moeten dan maar vertrouwen op degene die voor hen de computer bedient. Maar het kan ook om de aankoop van theaterkaartjes zijn of goedkope treintickets.'

Bibliotheek dbieb in Leeuwarden is stevig op weg faciliteiten te bieden waar instellingen zoals het Buurtservicepunt mee uit de voeten kunnen. Getty: 'Ik heb een vraag over... is ook een project waar burgers een antwoord kunnen vinden. Daarvoor hebben bijvoorbeeld uitvaartondernemers,

juristen, advocaten, filosofen en mensen van Bureau Zelfstandigen Fryslân zich gemeld om voorlichting te geven. Het zijn mensen die iets terug willen geven aan de maatschappij, namelijk kennis.' Jolanda: 'De bibliotheek is geen hulpverlener, die rol vervullen wij. Het mooie is ook dat wij vrijwel altijd direct in actie kunnen komen. Er zijn geen loketten of lange wachttijden. De service gaat zelfs zo ver dat we, als dat nodig mocht zijn, aan huis de digitale vaardigheden kunnen leveren of informatie verstrekken.' Jolanda wijst op het belang van het omgaan met de computer. 'Hoe je het ook wendt of keert: de digitalisering stopt niet. Er worden wel alternatieven ontwikkeld, maar het blijft van belang om zelf verantwoordelijkheid te nemen over het invullen van je eigen persoonlijke documenten.'

Overheden zijn zich na de toeslagenaffaire meer bewust geworden van hun eigen rol, constateren de twee medewerkers. Jolanda: 'Het komt eigenlijk zelden voor dat mensen doelbewust formulieren niet goed invullen om een voordeeltje te behalen. Het is vaak dat de regelingen onduidelijk gepresenteerd worden. Hierin is nog een slag te maken.' Getty: 'Gelukkig zien we verbeteringen. Vergeet ook niet dat de meerderheid zich prima redt. Maar de minderheid mogen we nooit uit het oog verliezen. Daarin vervullen wij met onze partners een rol.'

MEER INFORMATIE VINDT U OP DE WEBSITE
WWW.DBIEB.NL EN OP
WWW.BUURTSERVICEPUNT.NU

 Van Kammen
TUINPLANTEN

DE TUIN IS ALS EEN PIZZA

Net zoals bij een pizza, begint tuinieren bij de bodem. Als die niet goed is wil zelfs de mooiste plant niet groeien. Februari en maart zijn prima maanden om de grond te verbeteren.

Dit kun je doen door organisch materiaal, zoals compost, bemeste tuinaarde of tuinturf door de grond te mengen of er overheen te strooien. Hierdoor zorg je ervoor dat micro-organismen zich gaan vermeerderen, deze piepkleine wezens stimuleren op hun beurt de wortelgroei van planten, waardoor deze beter gaan groeien en minder vatbaar worden voor ziektes.

Denk er wel om dat organisch materiaal min of meer wordt opgegeten en dus ieder jaar moet worden aangevuld. De natuur maakt zelf ook organisch materiaal, bijvoorbeeld het blad dat in de herfst van de bomen valt. Maar dan moet je het natuurlijk wel laten liggen en niet opruimen!

VAN KAMMEN TUINPLANTEN HURDEGARYP

**NOORD
NEDERLANDSE
BESTRIJDINGSDIENST**

Noord Nederlandse Bestrijdingsdienst
Miedwei 4
9081 AJ Lekkum
Telefoon: (06) 5354 3006

KAMERVERHUUR IN LEEUWARDEN

Apen en beren in Vlietzone

Redactie Liwwadders

Op 13 januari stond er een artikel in de Leeuwarder Courant met als kop: 'Zorgen in De Anjen: Bij elk huis dat te koop staat, vragen we ons af of het weer een kamerverhuurpand wordt.' De klachten van de bewoners betroffen niet alleen de kamerverhuurpanden maar ook de communicatie met de gemeente. Blijkbaar is er niet alleen onduidelijkheid bij de bewoners over wat wel of niet is toegestaan maar ook bij de gemeente zelf, die hierin dan ook geen duidelijkheid schept.

CHAOS

Even de zaken op een rijtje. De Huisvestingsverordening van 2014 had onder andere ten doel om te zorgen voor 'een redelijke geografische spreiding van kamerverhuur en kamerverkoop panden zodat niet al te veel druk op de leefbaarheid van bepaalde wijken, buurten en straten ontstaat.' Wat toen inhield dat 'niet meer dan 5% van de tot bewoning bestemde gebouwen in een straat met dezelfde postcode in aanmerking komt voor een omzettingvergunning.' In een dertiental wijken waaronder het Vliet, Bilgaard en de Vrijheidswijk mocht helemaal geen nieuwe kamerverhuur meer plaatsvinden omdat het 'geordend woon- en leefmilieu' daar al onder druk stond.

BESTEMMINGSPLAN 2016

Het bestemmingsplan van 2016 ging nog een stap verder en laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Het plan verbiedt het gebruik van woningen als kamerverhuurpand in de hele gemeente. Op twee uitzonderingen na: een beleidsregel waarin nieuwe kamerverhuur nog toegestaan is in de binnenstad en een uitzondering voor panden waar al kamerverhuur plaatsvond.

In een bijlage van het bestemmingsplan is een lijst opgenomen met daarin de panden waar kamerverhuur nog is toegestaan. Een voorbeeld: in De Anjen is alleen kamerverhuur toegestaan op de nummers 61, 64, 21 en 133. Kort samengevat: kamerverhuur is alleen toegestaan in panden die op de bijlagelijst van het bestemmingsplan 2016 staan. Tot zover het omzetten van woningen naar onzelfstandige woonruimte, kamerverhuur dus.

WONINGSPLITSING

Er bestaat ook zo iets als het splitsen van een woning. Bij het splitsen wordt een woning opgedeeld in appartementen, zelfstandige woonruimtes. Wat inhoudt dat elk appartement moet beschikken over een eigen keuken, douche en toilet. Is dat niet het geval, dan is er gewoon sprake van kamerverhuur. Volgens de Huisvestingsverordening van 2014 moest daarvoor bij de gemeente een splitsingsvergunning aangevraagd worden met daarbij een bouwkundig rapport. Momenteel is het echter zo dat een vergunningaanvraag niet meer nodig is. Het is niet duidelijk wanneer deze regel ongedaan is gemaakt, nog onduidelijker is de achterliggende gedachte die

hieraan ten grondslag ligt. Het schijnt dat handige huisjesmelkers hierin de mogelijkheid zien om een ruimte die feitelijk een kamer is te upgraden naar appartement zodat ze het verbod op kamerverhuur kunnen omzeilen.

REGELGEVING IN DE PRAKTIJK

Op 11 februari bezocht Liwwadders de Koepelkerk waar een bijeenkomst was georganiseerd voor bewoners van de Vlietzone. De gemeente was hierbij ook aanwezig, vertegenwoordigd door een aantal ambtenaren en enkele raadsleden. Centraal stond de huisvestingsproblematiek in deze wijk. In een inleidend praatje van een gemeenteambtenaar kwam naar voren dat de gemeente een reactief beleid voert, wat erop neerkomt dat er alleen op regelgeving gehandhaafd wordt na meldingen uit de buurt. Gezien de schampere reacties uit de zaal is er met die meldingen weinig tot niets gedaan.

De bedoeling is dat er nu een actief beleid komt met een striktere handhaving, een meldpunt voor illegale woningverhuur en nieuwe regelgeving in de vorm van een bestemmingsplan. Vrij vertaald: wij als gemeente hebben jullie in je sop gaar laten koken, maar door alle publiciteit en een bezoek van Kamerleden, die geschokt waren over wat ze in de Vlietzone aantroffen, zijn we gedwongen om in actie te komen. Er werd alvast een voorschot genomen op de ambtelijke stroperigheid en politieke laksheid waarmee de plannen zullen worden uitgevoerd. Er zou gauw een jaar overheen gaan voor de nieuwe regelgeving een feit wordt.

Het zou de gemeente sieren wanneer ze met dezelfde voortvarendheid te werk gaat als waarmee een WTC-gebied met stadion wordt ontwikkeld en complete nieuwbouwwijken uit de grond worden gestampt. Hier zijn juridische en planologische

obstakels geen problemen maar uitdagingen. Het moet toch mogelijk zijn om binnen een week een ambtenaar vrij te maken om, voorzien van pen, bloknot en telefoonnummer, meldingen van illegale kamerverhuur op te nemen.

Volgens de gemeente schijnen er ook de nodige juridische apen en beren op de weg te zijn wanneer het gaat om huisjesmelkers aan te pakken die zogenaamd appartementen verhuren waarvoor ze geen vergunning hoeven aan te vragen, maar feitelijk gewoon aan kamerverhuur doen. Er hoeft alleen maar gecontroleerd te worden of er sprake is van zelfstandige woonruimtes. Is dat niet het geval, dan is er sprake van illegale verhuur. Hierbij kunnen boetes worden opgelegd, beginnend bij 4.500 euro oplopend tot 18.000 euro bij een vierde overtreding. De handavingsambtenaar verdient zichzelf terug.

En waarom een bestemmingsplan? Een huisvestingsverordening waarin het splitsen van een woning vergunningplichtig wordt is sneller doorgevoerd. Het lijkt er echter nu op dat de gemeente de rol aanneemt van lijdzaam slachtoffer van uitgekookte speculanten en landelijke wetgeving, waardoor er onvoldoende armslag is om problemen aan te pakken. Een flink deel van de problemen hebben ze aan zichzelf te wijten.

STUDENTENHUISVESTING

In 1989 werd het Herenakkoord gesloten, waarna Leeuwarden zich ontwikkelde als studentenstad en er een groeiende vraag ontstond naar studentenkamers.

EEN HEERLIJK WARME WEBASTO KACHEL IN UW AUTO?

RIJ NU NAAR DE KLIMAATBEHEERSING SPECIALIST VAN FRIESLAND VOOR UW AUTO, BOOT OF CAMPER

AUTOTEMP LEEUWARDEN | URANUSWEG 14 | 058-2885355

HUIZENBEZIT IN LEEUWARDEN

PARTICULIER WONINGBEZIT LEEUWARDEN IS FORS

In juli 2019 bracht de Volkskrant een uitgebreide reportage over huizenbezit in Nederland. Betaalbare woningen zijn schaars en de prijzen stijgen rap. De Volkskrant ging in op de vraag: van wie is Nederland, wie zijn de grootste huisbazen van het land? Een onderdeel van de reportage was een top 300 van eigenaren. Hoe staat Leeuwarden er voor in deze top 300?

Enkele Friese corporaties doen aardig mee. Zo vinden we de corporatie Elken op nummer 24 met een bezit van 19.622 woningen, een (indicatieve) waarde van €2.662 miljoen. Een groot aandeel van het bezit bevindt zich in Leeuwarden. Op nummer 25 staat WoonFriesland genoteerd (18.578 woningen, een waarde van €2.516 miljoen), nummer 30 is de stichting Accolade, Smallerland, (15.661 panden, waarde €2.285 miljoen) en op nummer 80 stichting Habion (8200 woningen, €1.307 miljoen). Stichting Noorder-breedte komen we tegen op plaats 140, (779 panden in het zorgvastgoed met een waarde van €176 miljoen) en op 213 Aldânstate Vastgoed (231 panden, goed voor €20 miljoen).

Op plaats 132 staat de familie Driessen (Frieschiedt) (1079 panden, waarde €213 miljoen), met veel bezit in Leeuwarden en Eindhoven. Hiermee komen we bij de particuliere huizenbezitters.

In de lijst van de Volkskrant staat als grootste particuliere speler in Friesland op plaats 249 genoteerd Piet Siderius (137 panden, indicatieve waarde €19 miljoen). Hij wordt direct gevolgd op plaats 250 door De Boer (131 panden, waarde 5 miljoen). Geert Wouda vinden we op 256 (126 panden, €23 miljoen), op 283 Hans Christiaan Kruize (183 panden, €14 miljoen), G.P. Visser staat op 286 (101 panden, €18 miljoen), Ringsma neemt positie 299 in (96 panden, €12 miljoen). Eric Kooistra doet nog net mee in de topdriehonderd (90 panden, voornamelijk in Dongeradeel, waarde €12 miljoen).

HET BEDRIJF SIDERIUS

Met gegevens van het kadaster is het mogelijk meer gedetailleerd zicht te krijgen op de geografie van de bezittingen van de diverse huizenbezitters. Het lijkt in toenemende mate van belang – ook vanwege ontwikkelingen zoals die zich in Leeuwarden in de Vlietzone hebben voltrokken – dat meer instanties geïnformeerd zijn over aard en karakter van het huizenbezit. Liwwadders keek daarom als voorbeeld naar het bonte bezit van Siderius, die zoals gezegd plaats 249 in de top 300 van de Volkskrant inneemt.

De speurtocht in het kadaster leverde een aantal objecten op van 163, waarvan 109 in Leeuwarden en 54 elders. Het bezit ligt op één pand na – Beerta, met een pand waarin een club is gevestigd – in Friesland. Buiten Leeuwarden is de score in Harlingen het hoogst met 7 panden, waaronder Siderius at Sea, een restaurant aan de Waddenpromenade. Sneek herbergt vier van zijn panden, waaronder een club. Menaldum: 4 panden, met de nodige onbebouwde percelen, Berlikum twee panden, waaronder The Dance Factory. Andere plaatsen moeten het doen met één pand, zoals Oldeberkoop (een club). Voor Oranjewoud vinden we twee percelen, waaronder een entrainment met een drafbaan.

In Leeuwarden gaat het om 109 percelen waarvan enkele onbebouwd. Als onderdeel daarvan telt Huizum tien panden, de oude binnenstad is goed vertegenwoordigd met zo'n 34 panden. Bijvoorbeeld Grote Hoogstraat vijf panden, Sacramentstraat vier panden, Tuinen drie panden. Op de lijst komen ook appartementen voor, bijvoorbeeld in het Valeriuskwartier en Schieringen.

De Vlietbuurt kent ook bezit van Siderius. Verder over de stad verspreid, met in aantal een uitschieter in de Elisabethstraat met een bezit van vijf woningen. In diverse panden zijn horecagelegenheden gevestigd.

In een uitzending van de NOS kreeg Leeuwarden onlangs met een reportage over de Weaze een triest stem-pel opgedrukt als het afvoerputje van de prostitutie in Nederland. Siderius heeft hier een aanmerkelijk eigendom met panden aan de Aytstasteeg, Reigerstraat, Nauwesteeg en Weaze. Behalve eigenaar is of was het bedrijf Siderius Beheer B.V. in elk geval gevolmachtigde bij Siderius en De Jong Exploitatie B.V. en Moulin Rouge (Weaze 46), afgaande op gegevens van de kamer van Koophandel. Te vinden is ook een inschrijving onder de naam R. Entertainet.

Enige vermaardheid verwierf Siderius ook via een onderzoek van Investico (onderzoeksjournalistiek) naar coffeeshops in Nederland. Investico bracht met als titel 'Patsers, Boeven en Banken, de belangen achter de coffeeshops' deze wereld in kaart. Grootste eigenaar in Leeuwarden was volgens Investico in Leeuwarden Siderius. Verhuur van panden ten behoeve van de handel in bepaalde genotsmiddelen is een lucratieve zaak. Van de panden waar de twaalf Leeuwarder coffeeshops gevestigd zijn waren er tot voor kort vijf in bezit van Siderius. Het gaat om panden in de Grote Hoogstraat, Nieuwesteeg, Tuinen, Herenwiltje en Uniabuurt. De coffeeshop Nieuwesteeg is bezig te verhuizen naar het Vliet. De coffeeshop aan de Uniabuurt was vorig jaar doelwit van een grootscheepse inval van de politie, met verbonden acties elders in de stad. Het pand is op dit moment hermetisch gesloten.

De gang van zaken rond deze coffeeshop, dat deze überhaupt geopend mocht worden, toont aan dat de Bibob-procedure (bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur) lang niet altijd het gewenste resultaat oplevert. Nadere gegevens hierover ontbreken op dit moment.

PAARDENSPORT

Siderius ontplooit naast de genoemde activiteiten – verhuur panden ten behoeve van kamerbewoning, horeca, coffeeshops, en prostitutie – ook activiteiten in de paardensport. Genoemd is al het entrainment bij Oranjewoud.

Wie zijn de grootste huisbazen?

Hier lag een taak voor de gemeente en de woningcorporaties.

In Groningen, ook studentenstad, hebben de zes woningcorporaties zeventienduizend woningen in hun beheer, bedoeld voor studenten en jongeren en nog steeds worden er woningen voor jongeren bijgebouwd. Leeuwarden schiet hierin ernstig tekort. En dat terwijl de prognose dat het aantal zelfstandig wonen-

de studenten, nu zo'n 9000, de komende jaren alleen maar zal toenemen. Alleen al de RUG, met zo'n 87 studenten, verwacht dat het er binnen vijf jaar 1000 zullen zijn. De kern van het probleem is dat er geen geschikte woningen zijn voor studenten en jongeren en dat ze overgeleverd zijn aan de particuliere markt, waardoor huizen, bedoeld voor gezinnen, worden onttrokken aan de woningmarkt.

Het is de bedoeling dat in het voorjaar van 2022 Cambuur naar het WTC-gebied verhuist. Bijna grenzend aan de Vlietzone komt er dan een kavel gemeentegrond vrij van 68.000 vierkante meter.

Een integrale aanpak van de Vlietzone en de Indische buurt in combinatie met de mogelijkheden die woningbouw biedt op het Cambuurterrein lijkt meer dan wenselijk.

Gooitzen Feenstra:

Waarom zou je je geld in stenen laten zitten?

'De verkoop in Leeuwarden is nog steeds een gekkenhuis.' Gooitzen Feenstra heeft in zijn carrière als verzekeraar en makelaar veel meegemaakt, maar dat hij tientallen belangstellenden voor een bezichtiging tegelijkertijd te woord moest staan is wel even schrikken. 'We adviseren de aspirant-kopers altijd om zorgvuldig om te gaan met hun bieding en maken vooraf ook duidelijke afspraken over de manier waarop geboden kan worden.'

Bij een woning in de Leeuwarder Zeesterstraat was het onlangs weer raak. 'Het ging om een woning in de aantrekkelijke prijsklasse onder de twee ton. Dan loop je met vijftien man door een huis, dat is eigenlijk niet leuk.' De aantrekkelijk lage rentes zorgen voor een deel voor de run op de woningen. Een andere reden is dat het aanbod, ook in Leeuwarden, beperkt is en dat er kapers op de kust zijn. 'De Groninger huisjeshandelaren zijn actief in Leeuwarden.'

Gooitzen Feenstra van Feenstra Assurantiën vindt dat de huizenkopers zich niet gek moeten laten maken. Het is al vaker gezegd: een huis koop je niet iedere dag en aan de verplichtingen die een koop met zich meebrengt zit je jaren vast. 'Dat is ook stevast de boodschap die wij onze klanten voorhouden. Probeer een realistische inschatting te maken voor de middenlange termijn. Als ervaren verzekeringsadviseurs en makelaars kennen wij dit vakgebied en wijzen wij klanten op de risico's.'

Feenstra ziet steeds vaker dat ouders hun kinderen de helpende hand bieden. 'Dat was in het verleden ook al zo, maar nu zie je een sterke toename van de bereidheid om een goed financieringsplan op te stellen met een zo beperkt mogelijk risico. Naast de aankoop van het onroerend goed zijn wij specialisten in verzekeringen. Bovendien kunnen we notarieel en juridisch advies aanbieden of verwijzen we door naar specialisten. Haast is te allen tijde een slechte raadgever. Op ons kantoor kunnen wij de voor- en nadelen op een overzichtelijke manier op een rij zetten en aan het eerste gesprek zijn geen kosten verbonden.'

Hoewel de verzekeraars sinds enige tijd, na het aanbieden van discutabele verzekeringsproducten, aan de meest strenge regels zijn gebonden, is er weer ruimte in de markt ontstaan voor producten die in het teken staan van de moderne maatschappij. 'Veel ouderen hebben hun eigen huis inmiddels vrij van hypotheek en kunnen de waarde van hun bezit vrij maken en dit voor andere doelen besteden. We noemen dit de verzilverhypotheek. Ook als het gaat om de overwaarde van het huis en het geld in feite in stenen zit, kan dit worden vrijgemaakt voor andere doeleinden. Dit geld kan inmiddels aflossingsvrij en zonder extra maandlasten ter beschikking komen van de woningbezitter.'

'Ook mensen met een tweede woning kunnen via een verhuurhypotheek een deel van hun bezit te gelde maken en dit bijvoorbeeld investeren in hun studerende kinderen.' Gooitzen Feenstra: 'Dit zijn hypotheek met een solide basis. De verhuurhypotheek wordt verstrekt door onder andere het Woonfonds. Ons belang is om onze dienstverlening op een goed niveau uit te voeren. We bestaan inmiddels bijna 80 jaar en dan heb je een reputatie opgebouwd die je niet wilt verliezen. Dit vak bestaat uit het schenken van vertrouwen. Wij zijn een degelijk kantoor zonder poespas en willen onze klanten recht in de ogen kunnen blijven kijken.'

DHARMAHUIS

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

‘Een week niet praten. Dat is geweldig!’

‘Waarom je naar het Dharmahuis zou moeten gaan? Om inzicht te krijgen in hoe je op een vredige manier harmonieus zou kunnen leven.’ Anshin Tenjo Schröder is sinds 2017 lerares en priester (osho) in het zenboeddhisme, nadat zij een aantal jaren als unsui, zenboeddhistische non, geleefd en getraind had. Tenjo is leerling van zenmeester Jiun Hogen van het International Zen Center Noorder Poort in Wapserveen en geeft cursussen zenmeditatie in het Dharmahuis aan de Tuinen in Leeuwarden. Ze begeleidt ook zenweekeinden en meerdaagse retraites op de Noorder Poort. Ook op het wad kan gemediteerd worden tijdens wadlooptochten die ze vanuit Moddergat organiseert.

‘We maken als mens deel uit van een groter geheel. Dat vergeten we soms en het is juist van belang om ons dat te realiseren. We denken vaak dat we autonome, zelfstandig handelende en denkende wezens zijn, maar we zijn verbonden met de wereld, we maken er deel van uit. Het is van belang om op een open manier in de wereld te staan en vanuit die gedachte te anticiperen op dagelijkse, praktische zaken.’ Door het organiseren van retraites in de natuur en wadlooptochten worden deelnemers geconfronteerd met de principes van de natuur. ‘We maken deel uit van een groot organisme. Het is dan ook logisch dat je meebeweegt met die organische stroom. Je maakt het jezelf alleen maar moeilijk wanneer je je tegen natuurlijke processen verzet. Dat inzicht geven we de deelnemers aan de cursussen.’

Het dagelijkse leven is geplaveid met teleurstellingen. Nu is het niet zo dat Anshin Tenjo Schröder voor alle hobbels de oplossing in huis heeft, ‘maar meditatie geeft inzicht in allerlei conditioneringen die de basis zijn

van reacties zoals bijvoorbeeld teleurgesteld zijn, boos worden, jaloers zijn, enzovoort. ‘Inzicht hierin kan leiden tot andere, positieve handelwijzen. ‘We willen allemaal graag dit en dat, en het moet zus en zo gedaan worden. En als het niet lukt, dan kampen we met teleurstellingen. We kunnen leren om met die teleurstellingen om te gaan. Je mag best doelen stellen, maar je moet goed kijken of het passend is in de omstandigheden. Als je dit tijdens een cursus ontdekt, dan geeft dat een enorme verlichting.’

Tenjo Schröder studeerde in de jaren tachtig van de vorige eeuw aan de Akademie voor Ekspresie en Kommunikatie, een destijds ultramoderne hbo-opleiding die gevestigd was aan het Groot Schavernek in Leeuwarden. ‘Vanuit die opleiding kwam ik in contact met het Blijf Van Mijn Lijfhuis, waar ik acht jaar als vaste beroepskracht heb gewerkt. Met het Blijf Van Mijn Lijfhuis zit je, zoals bekend, in een tamelijk gewelddadige omgeving. Na acht jaar als hulpverlener te hebben gewerkt wilde ik iets anders en toen heb ik me aangemeld bij het International Zen Center Noorder Poort in Wapserveen. Dat centrum heeft me onver-

Het Dharmahuis organiseert twee keer per jaar een introductiecursus, maar belangstellenden kunnen op ieder moment in stromen. Op zaterdag 28 maart is er om 15.30 uur gelegenheid om kennis te maken en om de meditatie te ervaren. Op woensdag en donderdag mediteren er doorgaande groepen. Drie keer in de week kan er 's morgens worden gemediteerd. Natuurretraites worden gehouden vanuit natuurgebied de Alde Feanen bij Eernoude. Meer informatie: www.dharmahuis.nl

wachts geraakt. Het is moeilijk uit te leggen, maar daar ervoer ik iets dat me deed beseffen: dit klopt. Die ervaring ging voorbij aan begrippen als goed en kwaad. Het was een bijzondere ervaring zonder tussenkomst van gedachten en ideeën. Ja, net wat je zegt: woorden schieten hierbij tekort. Ik was altijd wel op zoek naar een goede manier van leven; het was voor mijn gevoel nooit helemaal goed hoe ik handelde of in het leven stond. In Wapserveen ben ik bewoner geworden voor onbepaalde tijd. Huis en spullen heb ik weggedaan en na twee jaar ben ik unsui, zenboeddhistische non, geworden (wolk en water in het Japans). Na die tijd vroeg de zenmeester mij om in Leeuwarden een cursuscentrum te beginnen. In 2005 begon ik als anti-kraak in een pand aan de Zuidergrachtswal. Ik ging in Moddergat wonen, waar ik wadloopgids werd en waar ik ook wekelijks een zengroep begeleid. Sinds een paar jaar worden de cursussen aan De Tuinen in Leeuwarden gegeven.’

Regelmatig keert Tenjo Schröder terug naar Wapserveen om in

retraite te gaan. ‘Dan is het een week lang verboden om te praten. Dat is geweldig! Slechts één keer per dag wordt er een praatje gehouden door degene die de retraite begeleidt en minstens één keer per dag is er de mogelijkheid voor een individueel gesprek. Voor de rest van de dag beperk je je tot een meditatieprogramma en het nuttigen van maaltijden. Wat ik dan doe tijdens zo’n programma? Doordat er geen afleiding is, word je direct geconfronteerd met je eigen gedachten en gevoelens. We proberen om daar niet op te reageren en ze gewoon te laten komen en te laten gaan. Dan wordt het rustig en kunnen we de dingen echt zien zoals ze zijn, voorbij de woorden. Meestal zien we vooral onze meningen, oordelen of interpretatie. Woorden zijn per definitie onderscheidend; je bakent er iets mee af. Op deze manier ervaren we helder dat we deel uitmaken van het grote geheel en dat is heerlijk. Of iemand wel eens afhaakt? Ik heb nog nooit meegemaakt dat er iemand zei: ik ga naar huis!’ In het dagelijkse leven ben je gewend om impulsief en met

emotie te reageren. Je weet zelf wel dat dat niet altijd passend is. Tijdens het mediteren word je je bewust van hoe jezelf in elkaar steekt en wat je gevoelens zijn. Je leert ook tevreden te zijn met de dingen die je doet. Je lichaamsbewustzijn is belangrijk, maar het is geen yoga wat we doen. Alle meditatie is geënt op het boeddhisme. Zen is een variant die zich ontwikkeld heeft in China en Japan. Mensen die hiervoor belangstelling tonen willen vaak de kwaliteit van hun leven verbeteren. Velen zijn nieuwsgierig, snuffelen aan meditatie en volgen weer hun eigen weg. Gelukkig zijn er ook mensen die langer blijven en de beoefening verdiepen. Zen is een levensweg.’

‘Mediteren heeft mezelf gebracht dat ik 180 graden anders in het leven sta. Ik heb meer zelfvertrouwen gekregen. Ik was altijd zwaar op de hand en piekerde veel. Nu weet ik wat voor mij belangrijk is en wat niet. En het geeft mij voldoening dat ik die kennis kan overbrengen op anderen. Voor hen kan ik iets wezenlijks betekenen.’

**UUV
TAFELTJE
DEKJE
ZOEKT
VRIJWILLIGERS!**

Wij zoeken vrijwilligers die 1 keer per 4/5 weken warme maaltijden willen bezorgen bij zelfstandig wonende ouderen. De bezorging vindt plaats van ma. t/m vr. tussen 11.15 -12.45 uur. km-vergoeding
Info: dhr. T van der Meulen (T) 2136508/ 0649968205

ONDERHOUDSP LICHT

Na de scheiding hebben ex-partners een onderhoudsverplichting tegenover elkaar en tegenover hun eventuele kinderen. Deze onderhoudsverplichting is wettelijk geregeld.

WIE HEBBEN EEN ONDERHOUDS-
VERPLICHTING?

De onderhoudsplicht van ex-partners ten opzichte van elkaar geldt wettelijk als u gehuwd bent of een geregistreerd partnerschap heeft. Voor samenwoners is de onderhoudsplicht niet wettelijk geregeld, zonder samenlevingscontract bent u elkaar dus eigenlijk niks verplicht. Heeft u wel een samenlevingscontract? Kijk dan in uw contract na of u hier destijds misschien wel afspraken over heeft opgenomen.

De onderhoudsplicht ten opzichte van de kinderen geldt voor alle ouders, dus ongeacht of u gehuwd of geregistreerde partners bent of samenwoont (met en zonder samenlevingscontract).

HOE ZIT HET MET DE ONDERHOUDS-
PLICHT VOOR PARTNERS?

Na de scheiding bent u verplicht om financieel voor elkaar te blijven zorgen. Als uw ex-partner niet in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien, dan bent u onderhoudsplichtig en moet u alimentatie gaan betalen. In principe draagt de partner met het hoogste inkomen bij aan de kosten van levensonderhoud van de partner met het laagste inkomen. Op basis van een draagkrachtberekening wordt bepaald of en in hoeverre een bijdrage kan worden betaald. De duur van de onderhoudsplicht hangt van uw situatie af. Het hoeft echter niet altijd zo te zijn dat er partneralimentatie overeengekomen wordt. Dit kan aan de uitkomst van de berekeningen liggen, maar ook aan de afspraken die u met elkaar maakt.

EN MET DE ONDERHOUDSP LICHT VAN
OUDERS VOOR KINDEREN?

Ouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen. Voor uw kinderen bent u daarom beiden, naar draagkracht, onderhoudsplichtig. De bijdrage die u betaalt of ontvangt voor de kosten van het onderhoud van uw kinderen wordt kinderalimentatie genoemd. Bij het vaststellen van het alimentatiebedrag spelen meerdere factoren een rol, zoals de draagkracht, de behoefte van de kinderen om dezelfde dingen te kunnen blijven doen en de zorgregeling. Alle afspraken rondom de kinderen en de onderhoudsplicht legt u vast in het ouderschapsplan dat u wettelijk verplicht bent om op te stellen, deze verplichting geldt ook voor samenwoners.

KUNNEN OUDERS DE ONDERHOUDS-
PLICHT WEIGEREN?

U kunt de onderhoudsplicht als ouders met ouderlijk gezag niet weigeren, omdat u de wettelijke verplichting heeft om tot hun 21ste verjaardag voor uw kinderen te zorgen. Een ontheffing van de onderhoudsplicht is dus ook niet mogelijk. U mag ook niet stoppen met het betalen van de kinderalimentatie, omdat u bijvoorbeeld uw kinderen niet ziet of omdat uw ex-partner de afspraken niet nakomt.

ONDERHOUDSP LICHT (ALIMENTATIE)
BEREKENEN

Het berekenen van de alimentatie is één van de financiële zaken die geregeld moeten worden tijdens uw scheiding. Het berekenen van de alimentatie is altijd maatwerk. De hoogte van het uiteindelijke alimentatiebedrag is namelijk mede afhankelijk van uw specifieke omstandigheden. Bent u toch benieuwd naar een indicatie van de hoogte van uw alimentatie? Neem dan contact op.

ANS BOONSMA, SCHEIDINGSPLANNER
FRIESLAND, KIJK VOOR MEER INFO
WWW.SCHEIDINGSPLANNER.NL

'Je mutte de dief naar ut buro metnimme wil de plisy nog in actie komme'

EDDY&HENNY:

EDDY 'We binne op 'e Skraans meer tyd kwyt met praten dan met boadskappen doen. Teunis Kupers, hij werkte froeger bij de juwelier, syn fyts was der laatst stolaen. Angifte bij de plisy het gien sin. Jou sitte as slachtoffer langer op ut buro dan de dader.'

HENNY 'Wilpstra syn

fyts was oek stolaen in 'e Skraans. Se pakke de fyts en ride deur de steeg bij de kapper naar de Potmarge.'

EDDY 'Se gooie de fyts in ut water om as de kust vrij is die der weer út te takelen.'

HENNY 'Wilpstra sat an un bakje koffie bij de Albert Heijn toen syn fyts stolaen werd. Syn soan su oppasse.

Met boadskappen en al ging de dief dermet fan-deur. Wilpstra kon wappere met sien kassabon om te bewizen dat ut sien fyts was, maar hij kreeg 'em nyt met.'

EDDY 'Je mutte de dief naar ut buro metnimme wil de plisy nog in actie komme.'

Harrie Muis

KENNISCAMPUS

De zogeheten kenniscampus aan de Dammelaan heeft ogenschijnlijk zijn ruimtelijke grenzen bereikt en heeft met het gebouw van de Noordelijke Hogeschool ook zijn architectonische hoogtepunt gevestigd met de indrukwekkende glaswand in combinatie met het ruimtelijke plein. Als jonge student (midjaren-70) herinner ik me één grote zandbak met wat bouwketen en een setje noodlokalen waar zo goed als het ging beperkt les werd gegeven onder soms Spartaanse omstandigheden. De resterende lokalen waren verspreid over de stad, van de Molenstraat tot de pastorie van de Bonifatiuskerk. De manege was nog volop actief waar nu onder andere studentenflats staan. De destijds geventileerde toekomstvisioenen van de ontwerpers werden meestal wat meewarig met het ja, ja het zal wel-gevoel bekeken. Maar er nu rondlopend en me realiserend dat het al bijna een halve eeuw geleden is dat ik daar onderwijs genoten heb, heeft het af en toe toe wel een prikkelend effect op mijn geheugen. Waar de manege zich bevond zouden in de toekomst studenten van de hele wereld gehuisvest worden. En zie: ik maak dat nog mee. Dat de architect rekening heeft gehouden met de diversiteit van de bewoners uit alle windstreken vertaalt zich in het speelse karakter van de raampartijen. De ogenschijnlijke ratjetoe van glas lijkt een interpretatie van verscheidenheid om rekening te houden met de uiteenlopende herkomst van de tijdelijke bewoners.

**Heeft u nog oude (kapotte)
gouden of zilveren sieraden?
Ze zijn veel geld waard!!**

Kapot, versleten,
onbruikbaar, wij bieden u
een eerlijke sloopprijs.

Gouden en zilveren
sieraden en munten
kopen wij in voor een
samen met u te bepalen
prijs.

Kom vrijblijvend langs.

**GJ VAN ARK
JUWELIER**

Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gjvanarkjuwelier.nl
DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

**WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF
STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE
WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE
MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP
DOE MEE, DONEER!**

Ruiterskwartier 47
8911 BP Leeuwarden
Tel. (058) 213 20 01
www.rhodospalace.nl

*Bij uw volgende bezoek
bij ons...*

**€10,- korting vanaf
2 pers. bij inlevering
van deze coupon**

WIBI SOERJADI

Wibi@The Movies

Wibi zal tijdens deze gloednieuwe concertreeks uitsluitend muziek uit films spelen. Hij heeft speciale bewerkingen gemaakt op films zoals Harry Potter, Pirates of the Caribbean, The Lion King, The Dark Knight, Once Upon a Time in the West, James Bond, Back to the Future, Schindler's list, Star Wars en nog veel meer.

ZATERDAG 21 MAART 2020

AANVANG 20.00 UUR

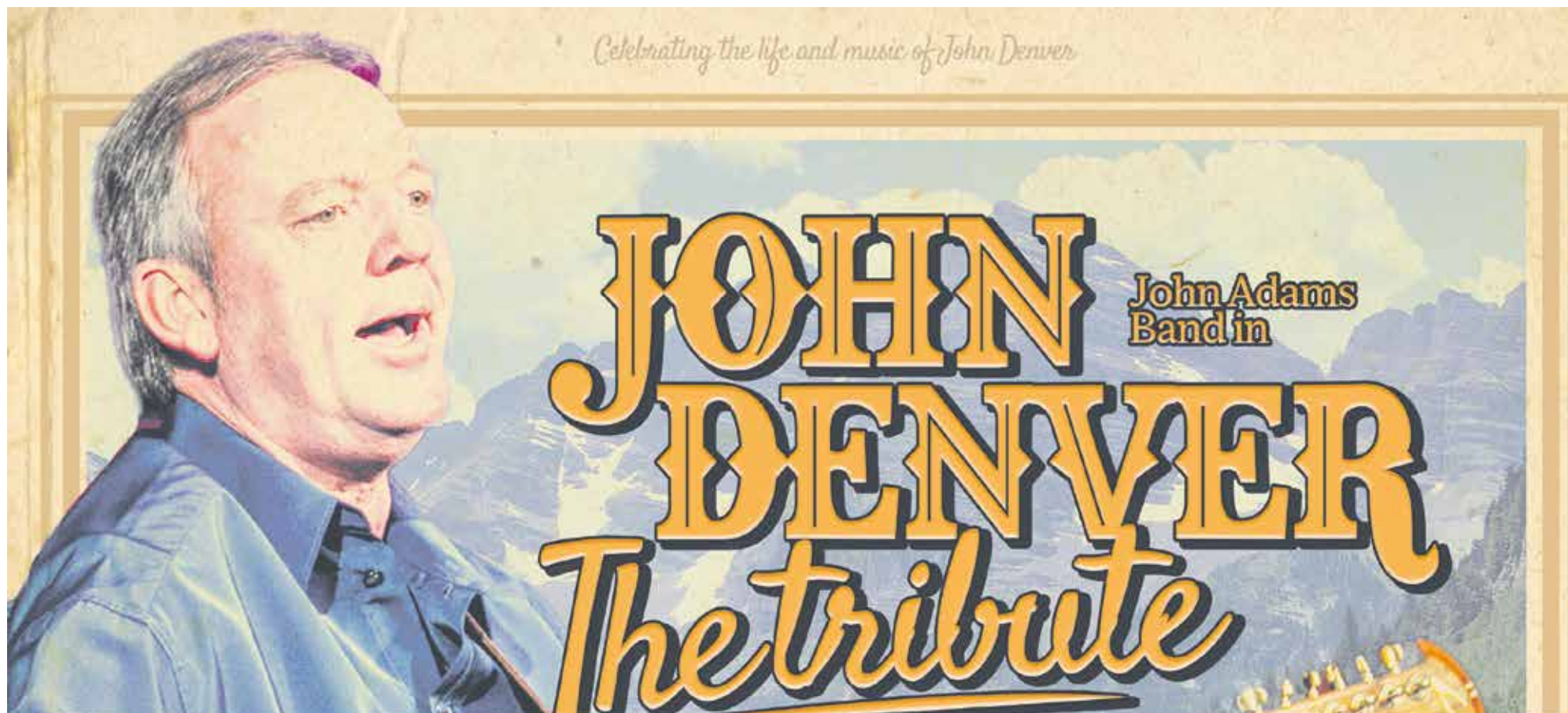

Vredeman de Vriesstraat 24a | 8921 BT Leeuwarden | 06 51 10 48 08 | info@koepeltheater.nl
Volledige programmering: koepeltheater.nl [volg ons op facebook.com/koepeltheater](https://www.facebook.com/koepeltheater)

VANPLAN.NL
UITJE VINDEN, TICKET KOPEN

Koop je tickets via:
www.vanplan.nl/tickets

JOHN ADAMS BAND

John Denver "The Tribute"

Muziek die bij miljoenen mensen over de hele wereld bekend is: Take me home Country Roads, Leaving on a Jet Plane, Annie's Song en Perhaps Love. John Adams en zijn Amerikaanse band brengen een tribute show waarin u een kijkje neemt in het leven van John Denver (1943-1997) en diens muzikale carrière.

ZATERDAG 28 MAART 2020

AANVANG 20.00 UUR

Vredeman de Vriesstraat 24a | 8921 BT Leeuwarden | 06 51 10 48 08 | info@koepeltheater.nl
Volledige programmering: koepeltheater.nl [volg ons op facebook.com/koepeltheater](https://www.facebook.com/koepeltheater)

VANPLAN.NL
UITJE VINDEN, TICKET KOPEN

Koop je tickets via:
www.vanplan.nl/tickets